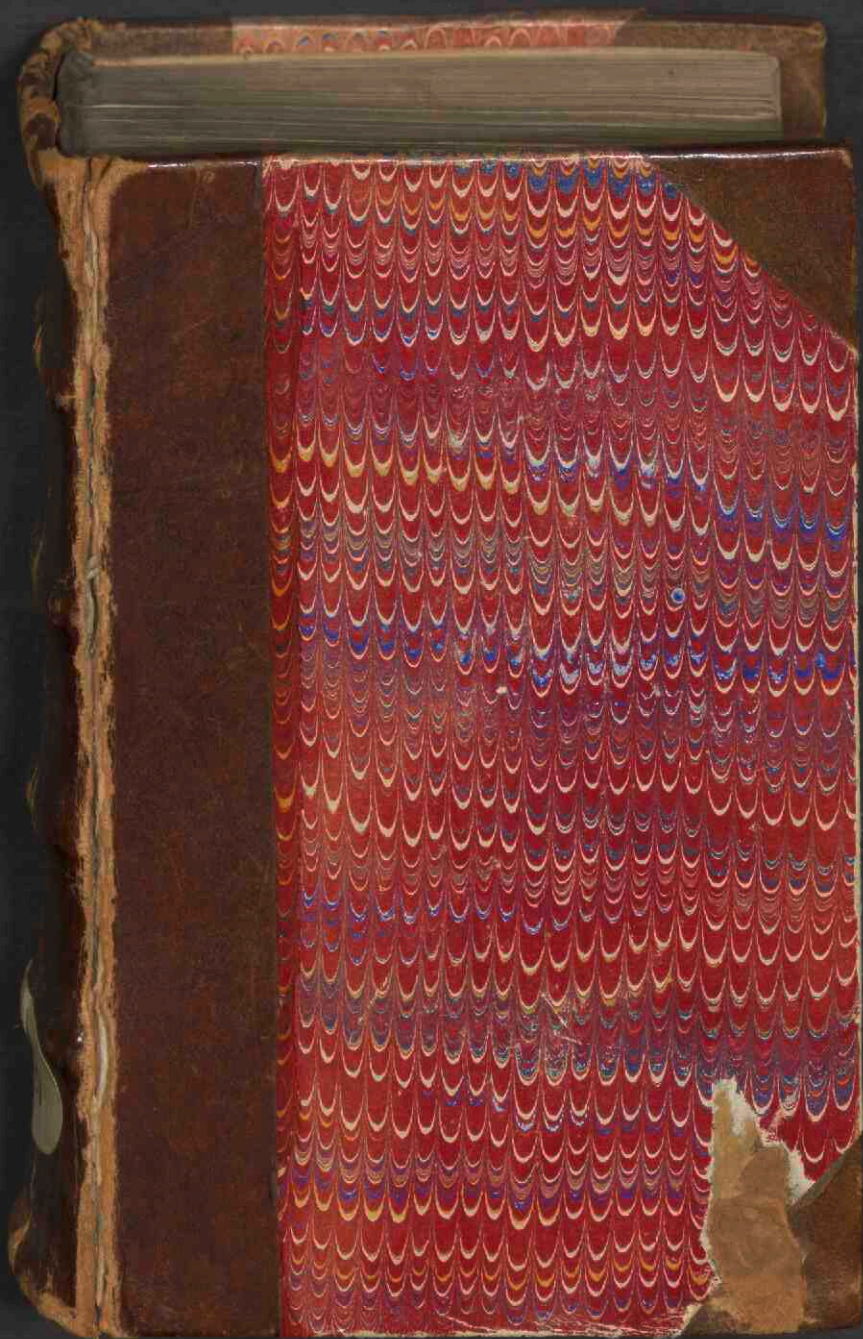

Georgii Sabini Brandenburgensis, De Electione & Coronatione Caroli V. Caesaris Historia ;

<https://hdl.handle.net/1874/427512>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

S. oct.
880

Faint handwritten text, possibly a title or author's name, written in a cursive script.

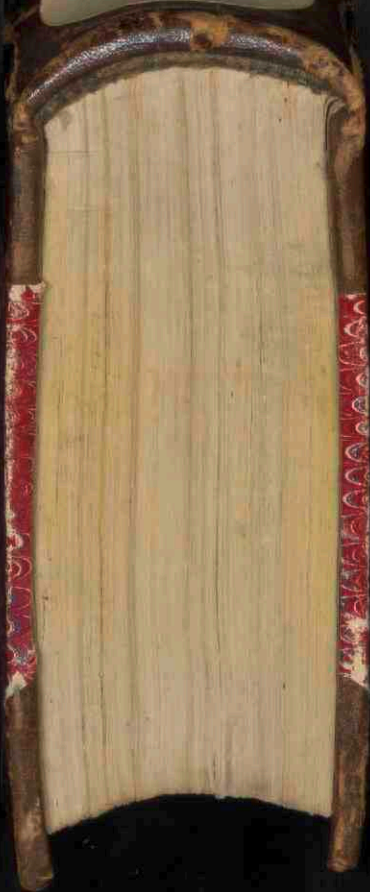

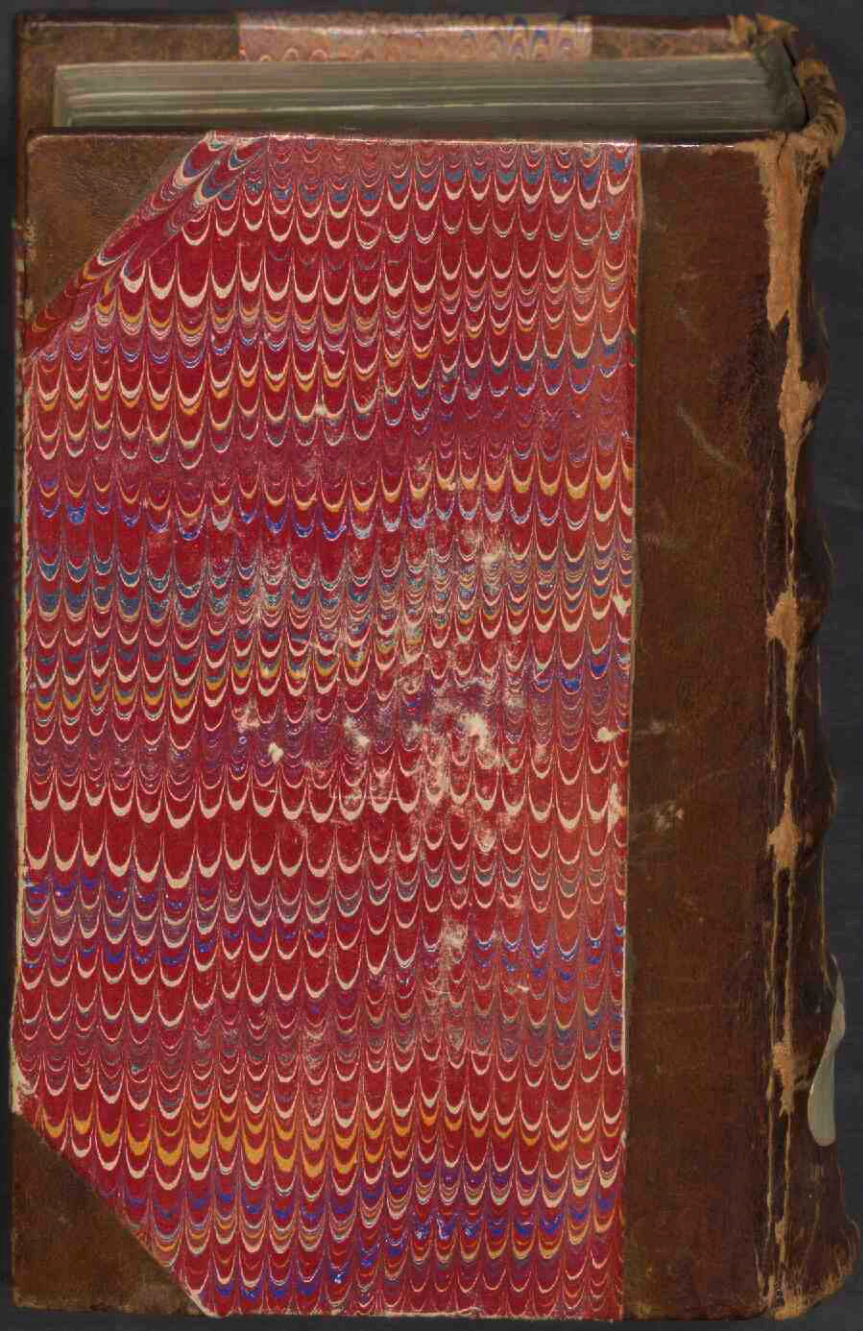
88

Wahinest
Baklandy

h

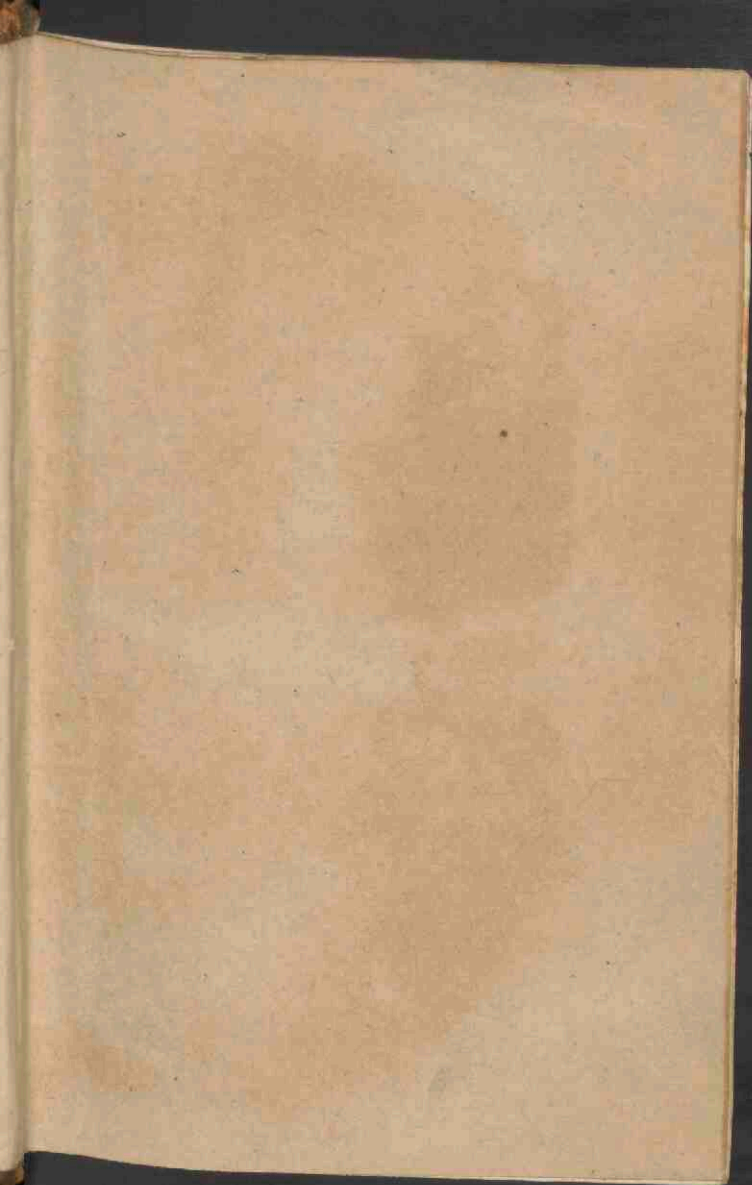
S. Oct.
880

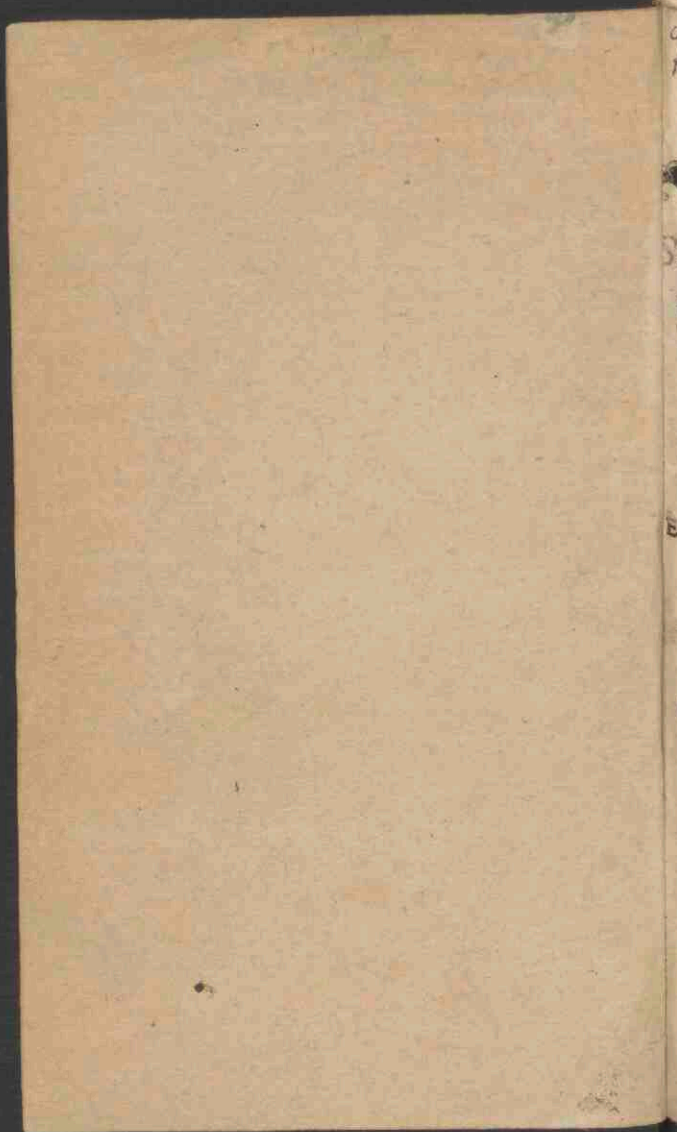

S. oct.
880

S. oct. 880

cf. d. an. 2. in hist. recentis geschichtsbuch. p. 61. - Mordet's Hist. - Bayle & Charaffri's bibl. univ. - Comma, cf. Catalogum vortorum, in Fidei, Glosse, - De elect. Caroli V. in

GEORGII

Guld. vlt. Solitudo. in

ABINI BRANDEN-

Les ystres

burgensis, de Electione & Co-

Caro. vlt. in 40 Fides II. -

ronatione Caroli V. Cae-

cf. Thuanus lib. 10. -

saris Historia.

in abn. Hallens. VIII. vlt. g. - Epas. exp.

ECLOGA EIVSDEM SABI-

Elundar. 41

ni, de Gallo ad Ticinum capto.

57 - cf. Mayron c. 10. - in. Pommern

MOGVNTIAE, EXCVDEBAT

Iuo Schaeffer. Anno

M. D. XLIII.

ex dono Buchely

[Faint, illegible handwriting throughout the page, possibly bleed-through from the reverse side.]

AD CLAU-

RISSIMUM VIRVM DOMINVM

Doctorem Philippum Bucchemerum, illu-

strissimi Principis Alberti Cardinalis &

Archiepiscopi Moguntini Medi-

cum, Georgij Sabini prefatio.

Cvm mihi se praesent faciles in carmine Musae

Quae noua sit forsitan causa Philippe rogas:

Cur magis historiae, quam carminis, author, haberi

Posthabito tandem nunc Helicone uelim.

An, quia nulla manent hoc tempore praemia uates:

Me sacri titulum uatis habere pudet?

Non ita: nam dulces amplector, ut ante, Camenas:

Et plus Aonia me nihil arte iuuat.

At modo plana dedi numeris quod scripta solutis,

Non leuis authoris iussa uerenda sequor.

Scilicet armipotens hoc me Germania uatem

Historico filo texere iussit opus.

Est gelidas inter ualles, lucumq; silentem,

Herbidus ad Viadri rauca fluanta locus.

P R A E F A T I O.

Hic ego dum sedeo nemoralibus ablitus umbris,
 Blandaq; consueto carmina more cano:
 Ecce gerens frameam dextra, parmamq; sinistra,
 Foemina castrensi uenit amicta sago.
 Atq; ita, pone metum: neq; enim licet arma feramus,
 Martia nos tecum bella geremus: ait.
 Illa ego sum genitrix magnorum clara uirorum,
 Vrbs quibus imperium nunc Tyberina dedit.
 Inclyta Teutonicis qui gentibus indidit heros
 Nomina, me natus matre Tuiſto fuit.
 Multa quidem geſſi diuerſum bella per orbem:
 Multaq; sunt armis parta trophaea meis.
 Iſſa meos illuc deduxi inuicta colonos,
 Quae rapido ſpumans amne Garumma fluit.
 Iſſa Calidonijs incuſſi bella Britannis,
 Anglorumq; recens nomen habere dedi.
 Quid loquar Hunnorum duriffima regna? quid urbes
 Heſperias? noſtrae quas domuere manus.
 Hei ſed iniqua mihi ſors hunc inuidit honorem,
 Clara uoluminibus ne mea geſta ſorent.
 Ecquibus Aeneadum non uiuit gloria chartis?
 Graecia praecones eſt quot adepta ſuos?
 At mea laude caret uirtus: quia nemo notauit
 Res, niſi ſcriptorum barbara turba, meas.
 Haud tamen indignor, meritis fraudata quod olim
 Laudibus

P R A E F A T I O .

Laudibus, & nullo nomine clara sui:
 Tum populus nostri de stirpe Tuistonis ortus,
 Nil minus, eloquij quam studiosus: erat.
 Non sacra Musarum, sed Martis castra, colebat:
 Tempora non doctis artibus ulla dabat.
 Culta sed hæc postquam studijs effloruit ætas,
 Quòd merita careo laudis honore: queror.
 Namq; meos quamuis multi nunc inter alumnos
 Facundæ docta Palladis arte ualent:
 Quamuis eloquij præstantem dotibus æquant
 Cæcropium latio cum Cicerone senem:
 Nullus in his peragit nostræ præconia fame:
 Nec patriæ curat facta referre sua:
 Tu nisi quòd tenero cecinisti carmine nuper
 Prælia Cæsaribus facta Sabine meis.
 Ergo per Aonij te fontis amabile nomen:
 Te per Apollineas, quas colis, oro Deas:
 Vt patriæ dignas ad sydera tollere laudes
 Primus, & historici munus obire, uelis
 Quamuis impariter iunctos deducere uersus
 Aptius, inq; pedes cogere uerba, queas.
 Aspice Pontanum, Sebetida cuius ad undam
 Nobilis historicum Musa recepit onus:
 Nonne senis calamo Patauini bellica scripsit
 Gesta? licet melior carminis author erit.

P R A E F A T I O.

Nec tamen immensa rerum te mole grauabo:
 Tantum clara tui temporis acta refer.
 Quantas ediderit me Carolus auspice strages,
 Gallica dum regnis expulit arma suis:
 Egerit & capto quantum de rege triumphum,
 Aurea qui clypeo lilia trina gerit:
 Utq; rebellantem Tyberim superarit & Arnun:
 Depulerit Libyca uictor ut urbe Scytham:
 Duxerit Algeræ quantas ad littora classes,
 Maurus ubi rapido sole perustus agit.
 Deniq; quàm celeri uirtute subegerit hostem,
 Freta Sicambrorum quo duce terra fuit.
 Hæc precor intexas uicturis gesta libellis:
 Teq; sinas patriæ, quæso, mouere preces.
 Si tamen aut precibus minus, aut pietate, moueris:
 Acre tibi calcar fama perennis erit.
 Nam bene si longa de posteritate merentur,
 Condere quos patriæ non piget acta suæ:
 Hæc, quibus historiam referes patriæq; triumphos:
 Scripta tibi quantum sunt paritura decus.
 Desierat. cepi: faciam matrona quod optas:
 Et præstabo libens omne quod ipsa iubes.
 Illud enim quanquam nostris est uiribus impar,
 Haud tamen impositum ferre grauabor onus.
 Nec meus egregia conatus laude carebit:

Nam pius

P R A E F A T I O.

Nam pius est patriæ facta referre labori
Vix ea fatuus eram: per opacæ deuia syluæ,
In sua bellatrix illico castra redit.
Ergo opus aggrediens: primis exordia cepi
Rebus, ab extincto Cæsaris huius auo.
Gallus ut ipse sibi desponderit orbis habenas,
Mortuus imperij cum moderator erat:
Carolus eximia uirtutis & indole princeps,
Ut sit in Augusta sede locatus aui.
Hæc modo complexi paruo sumus acta libello:
Cætera quo referam, grande uolumen erit:
Vnica nunc rerum tutela Philippe mearum,
Hoc opus auspicio nominis e do tui:
Qui mihi cum tali sis foedere iunctus amoris
Taurica uix nostram soluat ut ara fidem:
Inter honoratos merito tu perimus amicos,
Ingenij debes munus habere mei.
Hoc igitur leto, quo conuenit, accipe uultus:
Hoc tibi sinceri pignus amoris habe.
Quæ & contigerint ubi mollia tempora fandi,
Fac tuus ut princeps hæc monumenta legat,
Eius in hoc sunt etiam præconia scripto,
Laudatiq; frequens nominis extat honos.
Nempe quod is fuerit suffragatoribus author,
Liligero Regi ne sua sceptrâ darent:

PRÆFATIO.

Tradere sed mallet ut Caesaris illa nepotis
Teutona ne patrium perderet ora decus.
Quod nisi tam constans ac prouidus ipse fuisset;
Publica res quantis nunc foret aucta malis?
Legibus orba suis Germania, turpiter esset
Iussa sub externi principis ire iugum:
Quiq; feris Scythiæ cum gentibus impia iunxit
Fœdera, Cæsareas Gallus haberet opes.
Ipsius æternas igitur testantia laudes.
Exhibeas illi scripta legenda uelim.
Sic triplices ducant tibi stamina longa sorores:
Sic tua sit foelix fossite prole domus:
Sic, alter ueluti Podalyrius, arte medendi
Languida mortifera corpora tabe leues.

DE ELECTIONE ET

CORONATIONE CARO:

li V. *Cæsaris Historia.*

VM Maximilianus exemptus esset rebus humanis, & magno in luctu esset Germania: exteri reges quasi custode publicæ pacis à statione remoto, in tanta occasione rei bene gerendæ non cessandum sibi esse ducebant. Alibi Selymus Turcarum imperator, pacato regno in Syria et Aegipto: magna fœlicitate adiecit animum ad Pannonias occupandas: eamq; in rem omni cura & studio incumbebat. Alibi Gallus Mediolanum nemine iam aduersante te-

A v nens:

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
mens: & elatus clarissima uictoria, cum triennio ante ingentes copias Heluetiorū profligasset: habere se occasionē optatam arbitrabatur decus ac nomen imperij ad Gallos transferendi: & recuperandi regni Neapolitani quod aditum in Italiam, & eam partem teneret, quę quasi domicilium fuisset imperatorum. Itaque repente nouas res moliri cœpit: cōscribit exercitus, fœdera cū Burgundis dissoluit, facit noua cum ijs, quorum sibi profuturam amicitiam existimabat. Et in primis pontificē Leonem X. sibi adiungere studet, ut petitionem imperij adiuuet. Flagitat etiam sibi titulum Imperatoris Constantinopolitani decerni: Nam

HISTORIA.

ni: Nam ut persuaderet, ex repu-
blica esse, ut imperium sibi com-
mitteretur: pollicetur se motu-
rum esse Turcicum bellum, ad
quod gerendum maximè profu-
tura esset, coniunctio Italiae,
Galliae, & Germaniae. Neque hæc
Romæ tantum aguntur: inui-
tantur & Veneti ad societatem
consilij. Mittuntur Legati in
Germaniam, petitori imperium
apud Electores. Interea sollici-
tatur & ciuitates aliquæ in Ger-
mania, ut Gallicis exercitibus
receptum præbeant: quæ uideban-
tur arces belli futuræ, si armis
possessio imperij tuenda esset.
Tali tempore maximè conspicui
potuit, quantum ad tranquillita-
tem et salutem orbis terrarum con-
ducat

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
ducat Electorum in Germania
consilium. Cum enim impende-
ret ingens rerum mutatio, sapi-
entia, constantia, concordia, &
fide Electorum, dignitas impe-
rii & forma reipublicæ conser-
uata est. Statim enim Archiepi-
scopus Moguntinus Albertus
Marchio Brandēburgensis Car-
dinalis titulo diui Chryfogni,
intellecta morte Maximiliani,
cum ipsius munus sit conuocare
Electores: significat eis interitū
Imperatoris, & Francofordiam
eos ad deliberationem de succes-
sore, & ad electionem uocat.
Quos etsi per sese mouebat offi-
tij ratio, ut electionem maturare
studerent: tamen cum in tantis
periculis quæ uidebant impen-
dere,

dere, magis etiam properādum
esse intelligerent: ad dictum di-
em omnes Francofordiam ad
Mœnum conueniunt: uidelicet
Albertus Cardinalis Archiepi-
scopus Moguntinus: Hermānus
Comes de Vida Archiepisco-
pus Coloniensis: Richardus
Archiepiscopus Treuirensis:
Lassa Dominus de Sternbergo,
Ludouici Regis Bohemię lega-
tus: Ludouicus Comes Palati-
nus, Dux Bauarię: Fridericus
Dux Saxonię: Ioachimus .I.,
Marchio Brandenburgensis.
Velut omen fuit faustę electio-
nis, quòd nemo Electorum ab-
erat: Sed conuenerant omnes,
ut communi consilio atque ani-
mo rem tantam agerent, quæ ad
salutem

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

salutem totius orbis terrarum,
& ad uniuersam posteritatem
pertineret. Ac die Iunij deci-
mo septimo, Anni Millesimi,
Quingentesimi, decimi noni, in
æde Diui Bartholomæi Franc-
fordiæ, ut auspitia horum consi-
liorum essent fœlicia, sacrum de
spiritu Sancto celebratum est: in
quo ad aram stantes Electores
singuli trabeati, inspectante Ec-
clesia publicè iusiurandum reli-
giose dederūt: se bona fide serua-
tuos decreta de electione, quæ
in aurea Bulla (sic enim imperij
constitutionem uocant) sancita
sunt. Et articuli ea de re in aurea
Bulla publicè lecti sunt. Mox ab
ara in sacrariū interius eius tem-
pli, ubi ueteri more solet electio
fieri.

HISTORIA.

fieri: principes Electores ingres-
 si sunt, ibi Moguntinus ut deli-
 berationem auspicaretur, hanc
 ad Collegas orationem habuit.
 Vt in publico sacro uota feci-
 mus, ut Deus gubernet consilia
 nostra de re omniū maxima, ui-
 delicet de eligendo imperatore:
 ita nunc postquam auspicato
 ad hanc difficillimam delibera-
 tionem inchoandam, inter ipsas
 aras congressi sumus: iterū pre-
 cor Deum optimū Maximum,
 ut mentes nostras regat, ad reti-
 nendam inter nos concordiam:
 & flectat, ad eligendum princi-
 pem salutarem uniuerso impe-
 rio Romano, ac precipuè uti-
 lem Ecclesie Christiane. Nec du-
 bito, quin uos omnes magna sol-
 litudi-

licitudine et pietate, assiduis uotis idem à Deo petatis: Nulla enim difficilior deliberatio de ulla re humana incidere potest, quàm de Imperatore eligendo. Nam ceteri Reges, non sustinēt hoc ingens onus externa regna propugnandi. Noster Imperator eligitur, ut sit Dux publici consilij inter omnes Reges: ut propugnet Italiam: ut tranquillitatem Ecclesiæ precipuè custodiat. Itaq; cum tantarum rerum cura Imperatori commissa sit, non ut in ceteris regnis, nascuntur successores: sed grauissimo consilio constitutum est, ut iudicio atq; autoritate nostri collegij quæeratur successor, qui molem tantarum rerum sustinere possit.

HISTORIA.

possit. Equidem agnosco huic
 tam difficili deliberationi, nul-
 lam humanam sapientiã parem
 esse: sed me in his curis precipuè
 hæc cõsolatio erigit, quod cum
 imperia diuinitus cõstituta sint,
 non dubito, & nostrum collegi-
 um à Deo gubernari: qui, si nos
 legibus nostris obtemperabi-
 mus, si pietatem, fidem, & dili-
 gentiam, quantum prospici ho-
 minum mentibus potest, prestis-
 terimus: aspiraturus est consilijs
 nostris, ut electio sit fausta ac fe-
 lix, patriæ, ac uniuerso nomini
 Christiano. Deinde ea quæ in
 tali senatu & summo consilio or-
 bis terrarum requiri possunt, uis-
 deo in uobis esse: rerum usum, sa-
 pientiam, pietatem erga Deum,
 B fident

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
fidem erga rempublicam, studiū
tranquillitatis communis. Cum
q̄z precipuè nobis concordia o-
pus sit, declarastis ea in re ali-
qua ex parte uoluntatem ue-
stram, quod sine contumacia o-
mnes in tempore conuenistis.
Quamobrem uobis publico no-
mine gratias ago. Et modo iusiu-
randum dedistis, cum in cæte-
ris articulis obtēperaturos uos
esse legibus: tum uerò in eo qui
ad retinendam communem tran-
quillitatem precipuè pertinet,
ut illi qui plurium suffragijs rex
creatus & renuntiatus fuerit, o-
mnes obediant. Quare satis
prouisum est iureiurādo, ne qua
publica in imperio discordia
oriatur. Hic aditus ad causam
nostram,

HISTORIA.

nostram, bonā mihi spem facit,
 de cæteris quæ restant agenda.
 Sed tamen ut magis muniatur,
 concordia, duxi initio uos co-
 hortandos esse: ut priusquam in
 suffragium itur, inter nos re dis-
 putata, demus operam, ut omni-
 um suffragia cōsentiant. Multa
 in hac natione bella ciuilia, ple-
 na crudelitatis, et pernitiōsa toti
 orbi terrarum, & antequam con-
 cilium Electorum constitutū est
 & postea, propter successionem
 aut suffragiorū dissimilitudinē,
 in electione: exarserūt. Ludoui-
 co pio filius Lotharius conatus
 est regnum eripere. Capto patre
 postea Lotarius confligit cū fra-
 tribus, tā atrociter: ut in eo pre-
 lio Francorū uires adeò afflictæ

B ij sint,

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
sint, ut postea decus imperij tue-
ri non potuerint. Saxones dein-
de rerum potiti sunt, quos exer-
cuerunt asperrimæ seditiones.
Aduersus Henricum primum,
dux Bauariæ Arnoldus bellum
mouit: quod tamen moderatio-
ne Heinrici citò sedatum est. Se-
quens bellum quod Lotharin-
gus mouit aduersus Othonem,
ut Francico nomini imperiū re-
stitueret, annos durauit sex: est-
què Germania fædè igni ac fer-
ro uastata, donec ad extremum
in acie interfectus Lotharingus
pertinatix suæ pœnas dedit.
Othonis Secundi tempore, Gal-
li armis conati sunt ad se trans-
ferre imperium. Othoni tertio
eripere conati sunt imperium.

Henri-

Henricus Bauarus, & quidam
 Romæ Crescentius. Hæc certa-
 mina ut caueret ad posteritatem
 Otho Tertius, grauissimo con-
 silio & comprobante Romano
 pontifice, collegium Electorum
 instituit: cuius collegij sapientia
 & fide, iam annos quingentos
 imperij possessio in hac natione
 retinetur. Quod non modo Ger-
 manico nomini gloriosum est,
 sed etiam toti Europæ multis mo-
 dis salutare fuit. Sepe enim no-
 stri imperatores ex Italia bar-
 baros depulerunt, & perniciosas
 mutationes magna uirtute pro-
 hibuerunt: Sed tamen aliquoti-
 es contentio de regno, grauissi-
 mē afflixit Germaniam atq; Ita-
 liam. Aduersus Henricū Quar-
 tum,

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

tum, uirum fortem & impig-
rum, multi principes in Germa-
nia atq; Italia conspirarunt: qui
Rodolpho Duci Saxonum, &
Sueuorum, tribuerunt nomen
Regium. In hoc bello cum essent
duæ fortissimæ nationes con-
iunctæ, Saxonica & Sueuica:
nec posset Henricus sine acer-
rimis dimicationibus dignitatē
suam propugnare: ita ab utrisq;
dilacerata est patria, nunquam
ut postea pristinam maiestatem
recuperauerit imperium no-
strum. Dum enim ciuilibus bel-
lis domi conflictamur, interea
Galli bonam Belgici partem &
Sequanos inuasērunt. Denique
multis ubique præsijs atque
ornamentis amissis, postea nec
ceteris

HISTORIA.

cæteris nationibus opem ferre potuimus ut antea: nec Regibus alijs formidabiles fuimus, ut olim. Potest & inde æstimari, quàm funestum & luctuosum bellum patriæ fuerit, quod in eo non solum multi prophani principes interfecti sunt, Rodolphus Dux Sueviæ, Otho Dux Saxonix, & Gerardus Lotharij pater, Egbertus Marchio Misnensis: sed etiam trucidati sunt aliquot Episcopi, quos religio aduersus bellorũ iniurias defendere debebat. Sunt enim occisi Episcopi, Magdeburgensis, & Vormatiensis. Ad hæc mala accessit & perturbatio religionum, & Schisma. Secutũ est aliud bellum, ortũ ex dissimilitudi-

B. iiii ne suffras

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

ne suffragiorum in electione, inter Conradum Sueuum, & Lotharium Saxonem: Quod, postquam multę urbes in imperio uicaptę sunt: autoritate diui Bernardi sedatum est. Exarsit multo crudelius bellum inter Philip-pum & Othonem Quartum, propter Electorum discordiam. Aliquot pręlijs uictus Otho fugit ex Germania in Angliam. Postea aduersus Fridericum Secundum à quibusdam electus est Henricus Landgrauius Thuringiæ, qui in obsidione Ulmę ex uulnere periit. Secutum est interregnum, quod durauit annos ferme octodecim: in quo nonnulli Electores accersuerunt in Germaniam ad imperium Richardum,

dum fratrem Regis Britanniae.
 Interea cum sine rege esset Resp.
 non solum defecerunt in Italia
 ciuitates, sed etiam in contem-
 ptum uenit apud omnes Germa-
 nica natio. Aliquanto post dis-
 sensio in electione Ludouici Ba-
 uari, & Friderici Austriaci, bel-
 lum ingens excitauit: quorum
 alter Bohemos, alter Hungari-
 ca auxilia in Germaniam addu-
 xit. Ita utrinque à Barbaris Ger-
 mania crudeliter uastata est. De-
 inde aduersus Ludouicum, ele-
 ctus est Carolus Lucelburgēsis.
 Neque hæc electio habuit omni-
 um suffragia: & statim nonnulli
 ex Electoribus expetiuerunt E-
 duardum Angliæ Regem. Alij
 deinde comitem Suarceburgensē

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
sem. Toties inciderunt certamina in hac natione de successione, quibus & domi maiestas imperij grauius concussa est, et interea foris neglecta est Respublica. Dum enim occupati fuimus ciuilibus bellis, aut fracti domesticis cladibus, non potuimus reprimere Turcas: quorum potentia nemine obsistente, quantum creuerit, uidetis. Tot igitur exemplis tristissimis moniti, pertinacissime tueri concordiam debemus: presertim hoc tempore, cum Turcæ nobis bellum denuntiant: comminantur se non modo imperium, sed libertatem & religionem erepturos esse. Etsi autem iure iurando uestro prospectum est, ne qua

HISTORIA.

ne qua seditio oriatur, etiamsi suffragia non consentirent: tamen vos ipsi intelligitis, plurimum referre ut prorsus consentiant suffragia. Nam quamlibet levis dissensio, tamen multas in rebus publicis deliberationes impedit: & sæpe horribiles motus parit. Nec desunt, qui captant omnes occasiones distrahē de Germaniæ in diuersas partes. Multū autem ad illos deterrendos, profuturus est consensus noster. Plurimum etiam afferet momenti, ad uoluntates principum ac populi Germaniæ ad nostram sententiam adiungendas. Cogitate omnium Regum ac Principum oculos in nos esse coniectos: qui non modo

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
modo de eo, quisquis electus fu-
erit: sed de nobis etiam iudicium
facient: an grauitatem tantam
prestiterimus, quanta in hoc sum-
mo consilio orbis terrarum re-
quiritur: an saluti orbis terrarum
consulere uoluerimus, aut pri-
uatis cupiditatibus morem gef-
serimus. Et nos quidem non mo-
do hominum iudicia, sed multo
magis Deum testem atque arbi-
trum harum nostrarum cogita-
tionum uereri decet: qui cum im-
peria constituerit ad defensio-
nem pacis, iuris, & religionum,
nequaquam uult ea discordijs non
necessarijs labefactari, aut dissi-
pari. Nec dubium est cultum
Deo gratissimum esse, studium
concordiae publicae: praesertim
obom
quae

quæ ad imperiorum conserua-
tionem pertinet. Quam opini-
onem, etsi omnibus hominibus
oportuit infixam esse: tamen vi-
ros principes ita amplecti decet
ut in publicis cõsilijis nunquam
ab ea deflectant: ut omnes deli-
berationes atq; actiones referant
ad communem concordiam reti-
nendam. Ego quidem mori ma-
lim, quàm autor esse publicæ in-
ter Electores discordiæ. Quare
sententiam meam re disputata li-
benter cum uestra coniungam,
ut consentientibus suffragijs, id
quod optimum erit, Deo adiu-
uante, statuamus. Velim igitur
prius nos de uniuersa republica
colloqui, quàm in suffragia ea-
tur. Est enim disputandũ etiam
quarum

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

quarum rerum curam Imperatorem maximè suscipere uelimus: quas imperij partes sanari initio necesse sit: quomodo constituenda iudicia in imperio, & pax munienda sit. Et sunt alia multa de quibus expedit nostras opiniones cōferre. Locus impositus mihi necessitatem dicendi, & inchoandæ huius deliberationis. Ceterum meum iudiciū non ante fero: uosq̄ pro excellenti sapientia et grauitate uestra scio uenire huc paratos et meditatores. Quare sententias uestras audire maximè cupio: uosquè rogo, ut orationem meam profectam ab animo & amante Reipublicæ, & de uobis amanter & honorifice sentiente: boni consularis.

HISTORIA.

latis. Etsi autem fortasse, non
 necessaria fuit hæc cohortatio:
 Noui enim uoluntates uestras,
 ac sæpe comperi uos concordia
 æ publicæ cupidissimos esse:
 & multa nos foedera coniun-
 gunt, cognatio, societas religio-
 nis, & huius nostri amplissimi
 Collegij: tamen huic tempori
 uidebatur apta hæc oratio.

Nunc enim toti orbi terrarum
 maxime opus est nostro con-
 sensu. Hæc cum dixisset Mo-
 guntinus, congressi reliqui E-
 lectores, breuiter colloquun-
 tur: & cum adhortationem
 de retinenda concordia in tan-
 to publico periculo gratissi-
 mam sibi fuisse ostendunt: Tum
 uerò sapientiam Moguntini
 lau-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
laudant, quod & dux publici
consensus esset, et monstraret uia
am, qua dissensio caueretur: sequi
omnes profitentur assentiri di-
ctæ à Moguntino sententiæ, &
summo studio daturus operam,
ne suffragia discrepent. Hæc au-
tēbēt communi nomine omnium
dici à Ioachimo Primo, Marchi-
one, cui libenter has dicendi par-
tes tribuebant cæteri principes,
propter excellentem eloquenti-
am. Erat enim tum quidem ea
uirtus & grāuitas principum, ut
sine inuidia singulis concederen-
tur suæ laudes: nec parum ad cō-
munem salutē tum quidem pro-
fuit, quod adhuc priuatim mag-
na inter se beneuolentia deuin-
cti erant, quam & reipublica
causa

HISTORIV.

causa diligenter tuebantur. Et
 quia ueteri Germanorum more
 sentiebant bona fide amicitias
 colendas esse: Et erat ea magni-
 tudo animi non solum, ut pri-
 uatas similtates nullas afferen-
 das esse ad publica consilia du-
 cerent: sed etiam ut nullas ad-
 mitterent in animos aduersus
 cognatos, præsertim in republi-
 ca coniunctos. Sed ab hac uirtu-
 te quantum degenerauerit se-
 quens ætas, non libet hoc loco
 commemorare. Videmus enim
 in multis magnis rebus publicis
 consilia priuatis odijs impediri.
 Sed redeo ad historiam. Cum
 Ioachimus Marchio, Mogunti-
 ni frater, dixisset communi om-
 num nomine, assentiri omnes di-
 C Etæ sen-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
ctæ sententiæ, ut prorogato die
suffragationis, postridie ad deli-
berationem conueniant: interea
uenerant Moguntiam legati Car-
oli Archiducis Austriæ & Bur-
gundiæ, & Regis Hispaniæ: Mat-
theus Episcopus Gurcensis Car-
dinalis: Fridericus Comes Pa-
latinus Dux Bauariæ: Casimi-
rus Marchio Brandenburgensis:
Henricus Comes Nassaensis:
Et his adiuncti cõsiliarij aliquot
Hi nomine Regis Caroli modes-
tè petebant, ut eius in electio-
ne ratio haberetur: quoniam &
indole ad uirtutem egregia es-
set, & religionem ac iustitiam
summo studio coleret. Natura
uerò à crudelitate, & ab ob-
scenis

HISTORIA.

fœcenis libidinibus abhorreret:
 & iam specimen dedisset indu-
 striæ, fortitudinis, & felicitatis
 suæ in occupandis Hispa-
 niæ regnis. Cumquè de eius
 ingenio spes esset optima: pol-
 licebantur potentiam, qua cæ-
 teris principibus antecelleret:
 futuram esse præsidio Germa-
 niæ, & uniuerso nomini Chri-
 stiano. Admonebant etiam Ele-
 ctiores, à Maximiliano Impe-
 ratore nepotem ipsis commen-
 datum esse: cuius memoria
 ipsis, propter excellentem eius
 uirtutem & sapientiam, gra-
 tissima esset. Tanta au-
 tem in Maximiliano graui-
 tas fuit, tantus amor patriæ,
 & communis salutis: ut nisi

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
nisi probasset ingenium nepo-
tis, & iudicasset profuturam or-
biterrarū electionem ipsius, non
fuerit eum commendaturus Ele-
ctoribus. Hæc cum legati Au-
striaci Electoribus significaf-
sent, postea Moguntiaē cū sum-
ma modestia euentum electio-
nis expectabant: nulla præsidia
comparabant, ne quid contra
Electorum libertatem in inter-
regno moliri uiderentur. Erant
& Confluentiaē, Gallici Legati,
qui priuatim in gentibus promil-
sis, animos non Electorum tan-
tum: sed etiam aliorum princi-
pum, & ciuitatum: conciliare
Regi Francisco conabantur: di-
sputabantq̄, nihil contra leges
facturos Electores, si Francorū
Regem

Regem designarent Imperato-
 rem: quod Francorum Reges à
 Germanica stirpe orti sunt. Ad-
 debant olim tantam fuisse con-
 iunctionem utriusq; gentis Gal-
 licæ & Germanicæ, non ut dis-
 tractæ in duo regna fuerint: sed
 uelut unum regnum sub iisdem
 signis, sub eodem rege Franco-
 rum, socia arma gesserint: domi-
 iisdem legibus, eodem iure, gu-
 bernatæ sint: eamq; coniunctio-
 nem primum gloriosam fuisse
 Germanico nomini. Deinde et-
 iam salutarem uniuersæ Europe
 ac precipuè Ecclesiæ. Nam im-
 perij decus initio partum utri-
 usque nationis uirtute, postea
 Germanos, quasi usucapione re-
 tentum: possedisse. Quantum

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

uerò profuerit coniunctio Gallia & Germaniæ initio, inde æstimari posse quòd cum Italiam alibi Saraceni popularentur, alibi uerò Longobardi non cõtenti finibus suis, Romam ipsam arcem & caput Christiani nominis in Europa, in barbaricam seruitutem redigere conarentur: diu quassatæ Italiæ hæc una res, uidelicet coniunctio Gallia & Germaniæ, optatam pacem attulerit: quæ durauit annos ferè centum, quoad familia Pipini & Caroli imperium tenuit. Defensas esse, aut pacatas à nobis communiter, & alias regiones in Europa: Saracenos ex Hispania effusos in Galliam, fuisse repressos: liberatam Germaniam

maniam terrore Hunnorum.
 Sed si unquam, nunc maximè
 optandam esse, coniunctionem
 Galliaë & Germaniaë, ad repri-
 mendam barbariem Turcicam.
 Tenere autem Regem Francis-
 cum etiam bonam Italiaë par-
 tem: & habere studia reliquo-
 rum Italorum. Semper Gallicos
 Reges Romanam sedem singu-
 lari pietate ueneratos esse. Qua-
 re & erga Regem Franciscum,
 & Gallicū nomen, optimam ef-
 se hoc tempore Romani ponti-
 ficis uoluntatem: nec uerò ali-
 am ullam ostendi posse expedi-
 tam rationem belli aduersus
 Turcicam nationem gerendi,
 quam si cōmunibus opibus Ita-
 liaë, Galliaë, & Germaniaë res

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V;
suscipiatur. Has regiones pro-
pter oportunitatem locorum,
propter copias, et exercitus, et-
iam antea uisas esse in primis ido-
neas, ad hoc bellum gerendum.
Nam & Sigismundi Imperato-
ris tempore, exercitum contra-
ctum fuisse, ex Italis, Gallis, &
Germanis. Adhæc quòd clas-
sem ita instructam habeat Gal-
lia, ut si Veneta classis adiuncta
fuerit: non dubium sit, mari to-
to, quæ uelint littora, quas oras,
insulas, portus, tuto petere &
oppugnare possent. Porro si
tanto bello dux querendus es-
set, Rempublicam ipsam flagita-
turam esse Regem Franciscum:
Quia non solum autoritate re-
liquos principes anteiret, sed et-
iam

iam usu & peritia rei militaris.
Nec deesse eius uirtuti foelicitatem: Quantas enim res gessisset, dum recuperaret Insubriam, omnibus notum esse: quanta felicitate maximas hostium copias profligasset: quoties toto triennio dimicasset acie. In his rebus cū felicitas eius conspici poterit: tum uerò uirtus, magnitudo consilij atq; animi, laborum tolerantia, diligentia in omnibus rebus prouidendis, quæ ad Imperatoris curam pertinent: tanta fuerit: ut peritissimorum confessione nemo ei ducum hoc tempore anteferendus sit. Etenim quod hoc bellum non tantum auspicijs ipsius, sed etiam consilij & ductu gestum fuerit:
C v ipse

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
ipse loca castris ceperit, intentus
fuerit in occasiones pugnandi:
prouiderit ut non hostis arbitri
o, sed suo dimicaret: rationem
inierit, quarum artium oppugna-
tio tentanda esset: ubi hostis eli-
ci posset. Quia uerò in Imperato-
ribus, nō minus felicitas, quàm
fortitudo spectanda sit: hacten-
us Deum fauisse inceptis regis
Francisci: & in spem omnes ad-
duci, propter cæteras eius uirtu-
tes hanc felicitatem diuturnam
fore. At nihil esse, quod Ger-
manici principes, accersito Re-
ge Galliaë metuant ueteri suæ li-
bertati: cum & Rex sua uolunta-
te, leges et instituta maiorum, libe-
benter obseruet: Et Electoribus
permissurus sit, ut conditiones
ferant,

ferant, quas eum in accipiendo imperio seruare uelint. Quia Rex non aliam ob causam petat imperium, nisi quod toti nomini Christiano, hanc Galliaë Germaniæquè coniunctionem, maximè profuturam esse iudicet: Quæ coniunctio non esset diuturna & stabilis futura, si alterutri nationi libertas eriperetur. Eamquè ob rem promittebatur, Regem non collocaturum esse Gallica præsidia in Germania: sed Germanicos exercitus suo stipendio conducturum esse, quibus de consilio principum, Duces Germanici, quorū uirtus, & fides probata esset: præficerentur. Ostendebatur etiam quas commoditates allatura

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
latura paulatim esset principibus hæc nationum coniunctio, cum Rex etiam Gallicis ditionibus donaturus esset Germaniæ principes: Sicut olim sub Carolo magno, aliqui principes tenuissent amplos principatus, in utroque regno. Hæc ferè summa fuit Gallicæ orationis: cui erat adiecta adhortatio, ut Electores non amitterent hanc occasionem coniungendæ Germaniæ cum Gallia: quòd ea res Germanis esset futura gloriosa, qui hac virium accessione facta, multo essent futuri ad res maximas gerendas instructiores: Et quòd ad defensionem Europæ, & ad Christiani orbis tranquillitatē, nihil hac coniunctione posset utilius

tilius cogitari ac reperiri. Recitatis legatorum literis, breuiter responderunt Electores: gratam sibi esse beneuolentiam Regum, erga nomen Germanicum: sed de electione se Deo adiuuante optima fide facturos esse id, quod postularent leges, & instituta maiorum, & religio iurisiurandi, quod dedissent. Miserat autem Gallus paulò ante legatos in Heluetiam, petieratq; iudicium: quod pro ueteri amicitia, quæ Heluetijs fuit cum Gallico regno, quædam ad utilitatem Europæ pertinentia, ad ipsos referre cuperet. Inducto conuentu, exposuerant legati, Regem Franciscum re deliberta cū summis principibus Christianis

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
Christianis: adhortatione etiam quorundam, quorum præcipua sit autoritas, & uoluntas erga rem publicam Christianam optimam constituuisse, petere ab Electoribus, ut designetur Romanus imperator. Commemorant nihil uic, nihil per seditionem facturum esse, contra Germanorū libertatem: sed Electorum suffragiis, & autoritati pontificiæ rem permissurū esse. Sed ad hoc consilium, initio adiūgendos duxisse Heluetios, ut si Electorum suffragiis fuerit electus, ipsi non aduersentur: sed potius sint in partibus, et hanc electionem unā defendant. Quod ut faciant, non modo uetus cum Gallis amicitia, mutuis utriusq; gentis beneficiis

fitijs confirmata, eos hortetur:
 sed etiam salus totius Christiani
 orbis. Quia hæc petitio preci-
 puè hanc ob causam instituta sit
 quod ad pacem in Europa con-
 stituendam, & ad depellendos
 Turcas, nihil cogitari accomo-
 datius possit, quàm coniunctio
 Italiæ, Galliæ, & Germaniæ:
 quæ si procederet, bellum terra
 mariq; aduersus Turcas, Rex
 moturus esset. Est autem Helue-
 tiæ situs oportunus, primum
 ad Italiæ tranquillitatem de-
 fendendam: deinde ad expediti-
 ones ad uicina Italiæ loca susci-
 piendas. Itaq; ferebant Regem,
 adiuncturum esse Gallico equi-
 tati, Helueticum peditem: id-
 que robur ac neruos Christiani
 exer-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
exercitus fore. Non enim dubi-
tabat Rex libenter uenturos in
societatem periculi generosos
Heluetiorum spiritus: quia nulla
aetate iustius, aut magis neces-
sarium bellum unquam gestum
sit. Depellendus est à nostris cer-
uicibus hostis, qui non de glo-
ria imperij, ut ueteres Monar-
chæ, bella gerit: sed ut religionem
Christianam deleat: ut uniuersam
disciplinam ciuilem, ut iura
matrimoniorum tollat: ut ad stu-
pra nostras coniuges ac liberos
rapiat, liberandæ sunt hac miser-
rima seruitute gentes uicinas, quæ
nobiscum religione, & alijs mul-
tis foederibus antea coniunctæ
fuerunt. Hæ sunt causæ graues
& iustæ uiris fortibus arma capi-
piendi

HISTORIA.

piendi. Quare non dubitare se
 aiebant, quin Heluetij huius mi-
 litie decus, maximè expeterent.
 Cum autem electio illa his tan-
 tis rebus gerendis opportunita-
 tem allatura esset, debere Helue-
 tios quoq; suis studijs, ac signi-
 ficatione uoluntatis, eam adiu-
 uare. Postremò pollicebantur,
 Regem, si eligeretur: gentis Hel-
 ueticæ libertatem nulla in re la-
 befacturum esse, sed potius con-
 firmaturum, & multa additu-
 rum esse cōmoda, atq; ornamen-
 ta: si Heluetiorum uirtus, et for-
 titudo non esset communi saluti
 nominis Christiani defutura.

Hæc cum Gallici legati conti-
 memorassent: quanquam prius
 D rim

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
tim multos ingenti pecunia &
nouis largitionibus obligatos,
tenebant: tamen honesti uiri de-
lecti ex ciuitatibus, modestè re-
sponderunt: se non impedituros
libertatem principum Electorū,
nec significatione aliqua uoluntatis
suæ, aut terrore ullo, præ-
bituros occasionem turbandæ
tranquillitatis Germaniæ: quã
agnoscerent patriam. Deinde
cum nominatim Heluetico fœ-
dere exceperint Romanam Ec-
clesiam, & Romanum imperi-
um: profitebantur se nihil con-
tra Romani imperij Maiesta-
tem facturos esse. Pertinet au-
tem ad Maiestatem, libertas
principum Electorum. Ita Gal-
lis dimissis, scribunt Heluetij
litteras

literas ad singulos Electores: in quibus commemorant, se scire quàm uehementer ambiat Gal- lus imperium, & quod multo- rum animos ea de re sollicitet. Narrant etiam quæ apud ipsos petiuerit, quid quæ ipsi responde- rint. Deinde exponunt, se defu- gere omnia consilia quæ uidean- tur esse contra Germaniæ tran- quillitatem: Et negant se ulla in re libertatem principum Electo- rum impedituros esse. Adijti- unt dehortationem, ne ad Gal- los trãsferatur Romani imperij decus: neue moueantur princi- pes, opibus aut uiribus Galli- cis: quia adhuc in Germanicã natione tantum sit consilij, & ut- rium, ut nihil opus sit externos

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
Reges accersere. Postremo hor-
tantur, ut aliquis eligatur ex
Germaniæ principibus; & pol-
licentur, sua arma non defutura
esse defendendæ tranquillitati
Germaniæ. Scribunt & ad Leo-
nem X. Romanum pontificem,
& petunt, ne sit auctor Electori-
bus eligendi Regis Francisci,
quòd Gallorum dominatio in
Germania paritura esset ingen-
tia bella, & futura exitiosa utri-
que nationi. Nec impliciti Galli
Germanicis bellis, Italiam de-
fensuri essent, aut alias res utiles
nomini Christiano moturi. Ad
has literas Romanus pontifex
respōdens, narrat in fœderibus,
quæ Romana sedes habeat cum
Regibus Neapolitanis: cautum
esse,

esse, ne quis simul Romanum imperium teneat. Cum autem sibi Romanę sedis priuilegia religiose & summa ope tuenda sint, ea de re certiores factos esse Electores, ne quid fieret contra libertatem & commodum Romanę sedis. Quod autem alium quendam principem euehendum esse ad fastigium Romani imperij magis senserit, adductum senon priuata beneuolentia, sed certo iudicio: quod cognouerit eum excellenti ingenio, industria, & magnitudine animi præditum esse, & cupere potentiam suam ad cõmunem salutem conferre. Hanc excusationem scripsit ad Heluetios Leo pontifex, omisis Regum nominibus. Etsi au-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V:
tem intellexerant Electores,
quæ omnium Regum ubiq; ter-
rarum uel studia essent, uel expe-
ctatio de hac electione, & quo
singulorum uoluntates inclinæ-
tæ essent: ipsi tamen summa cum
grauitate cauebant, ne ad ul-
lum inflectere se quisquam uide-
retur: ante suffragationem.
Nemo ullas aluit factiones, ne-
mo parauit sui suffragij defen-
sores: sed integris animis conue-
nerunt in colloquium Electores
è quibus Moguntinus, unus om-
nium grauissimum onus susti-
nebat. Nam cum primus senten-
tiam dicturus esset, laborandum
ei fuit, nō modo ut suffragio suo
aliquem nominaret: sed etiam
causas suæ suffragationis expo-
neret,

neret, ut reliquos ad suam sententiam adiungeret. Itaque prius cum Friderico Duce Saxonie, de uniuersa Republica Christiana, & omnibus imperij Germanici partibus colloquitur. Et his congressibus totas impertit noctes: ac re diligenter disputata, huic ostendit maximè e republica sibi uideri, ut Carolus Archidux Austriae eligatur. Idem cum uideretur duci Saxonie, iubet eum constanter in sententia manere, ut consensu suo, dubitantes uincant.

Cum igitur constituto die ad deliberationem Electores in Curiam Francofordiae (quae dicitur Romana) conuenissent: Moguntinus bene
D iij paratus

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

paratus, orationem habuit in
hanc sententiam. Non dubito es-
quidem, principem orbi terra-
rum diuinitus dari; tamen cum
nostra suffragatio requiratur,
primum oro Deum optimum
Maximum, ut mentes nostras
gubernet; Deinde censeo nobis
quoque diligentiam & fidem pre-
standam esse, ut quantum à no-
bis prouideri potest, maximè
idoneum eligamus, qua in re pri-
mum habenda est ratio legum
nostrarum, & iurisiurandi. Et
quoniam hic congressus institus
est, non ut suffragia feramus
sed ut liberè colloquamur, cum
de uniuersa republica, tum de
electione: dicam quid mihi ma-
ximè uideatur è republica esse.

Esli

Etsi autem mirificè angor animo, de euentu electionis: tamen hæc res non nihil leuat animum meum cura, quòd antea polliciti estis, uos non commissuros esse, ut suffragia dissentiant. Disputabo igitur liberius, uosq; ut idè faciatis: adhortor. Deinde collatis opinionibus, sine priuatis affectibus, ut decet principes quorum sapientiæ & uirtuti res omnium maxima commendata est: unam sententiam eligemus, quæ uidebitur utilissima uniuersæ reipublicæ Christianæ. Existimo uos omnes de tribus sententijs disputare: an rex Galliæ sit ad imperium accersendus, aut Carolus Rex Hispaniæ: an uerò satius sit, aliquem eligere

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
ex cæteris Germaniæ principibus, qui uirtute & potentia alijs antecellere uideatur. De his omnibus exponam breuiter meam opinionem. De Gallo arbitror nos impediri nostris legibus, & iureiurando. Est enim disertè constitutum, ne extero, sed Germanico principi imperium cōmendemus, ne hoc tantum decus ad exteras nationes transferatur: & non modo Germania ueniat in seruitutem, sed etiam in Italia, aut statu Ecclesiæ, mutatio sequatur. Nec uerò dubium est, Regem Gallicum esse peregrinum principem: & eò appetere hoc fastidium, ut ad suos transferat: sicut idem maiores ipsius sepe armis

mis ad se retrahere conati sunt.

Nec sine acerrimis dimicationibus, Carolus Crassus, & Othones, possessionem imperij in Germania retinuerunt.

Quod autem aliqui referant uetustam originem Francorum

Regum ad Germanos, hæc leuissima sunt, quàm ut principes,

tanta sapientia & grauitate præditos, mouere debeant. Constitutio

postulat talem eligi, qui uerè sit heres alicuius ditio-

nis, quæ huic nostro imperio paret. Alioqui si illæ ueteres fa-

bulæ Gallis patrocinantur, perinde poterunt à Turcis Troiam

repetere, atque à nobis imperium: quia perhibent se ab

Hectoris filio ortos esse. Cum igitur

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
igitur constet, excludi Gallia
cum Regem constitutione pub-
lica, quam iurati in electione se-
quimur: nihil opus est longa
disputatione. Quamquam eti-
am si natio nihil impediret, dis-
suaderem hanc electionem. Pri-
mum enim in Germaniam addu-
cendus erit Gallus. Quantum
ea in re periculi erit, cum exer-
citus peregrinus distribuatur in
urbes imperij. An superbiam, et
libidines equitum Gallicorum,
ciuitates ferent? Sed aliud im-
pendet grauius malum. Veniet
inimicus Carolo, quod ne cui
dubium sit iam bellum denuncia-
atum est: antiqua foedera Bur-
gundionum et Gallorum rescissa.
Bellum etiam Neapoli inferre
re decre-

HISTORIA.

re decreuit, itaq; cum detrecta-
 bunt imperium Gallorum Au-
 striaci & Belgæ, & habebunt alij
 aliorum principum studia, atq;
 auxilia: uidebitis arsuram ciuili
 bello uniuersam Germaniam.
 Porro cum alia nobis prospiti-
 enda sunt: tum hoc natura pri-
 mum est, ne nostra electio ciuile
 bellum in Germania accendat.
 Iam si Gallum elegerimus, oportet
 nos suffragia nostra tueri.
 Vbi si incidet discordia cum
 Austriacis, numi arma geremus
 ad opprimendam domum Au-
 striæ: Nec nos uetus necessitu-
 do, nec sanguinis coniunctio,
 nec merita & nobilitas domus
 Austriacæ: deniq; non Maxi-
 miliani manes, à tanto scelere de-
 terrebunt:

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
terrebunt ? Deinde oppressis
Austriacis, an putatis libertatem
cæteris principibus in tu-
to fore ? Vt Mediolanum non
reddet unquam Germanis, ita,
ubi poterit, Gallorum potentiam
augebit. Nihil me illa
magnifica promissa mouent,
quæ audistis. Non pacta, non
leges plus ualent, quàm iracun-
dia, superbia, ambitio uictoris.
Scimus Gallum in patria, quam
natura amare debebat, quos-
dam iam principatus rapuisse
breuicq; orbatam uidebitis prin-
cipibus uniuersam Galliam.
Est omnino Gallus excelso a-
nimo præditus : sed nimis cu-
pidus Monarchiæ. Nos
autem nisi Aristocratiam prin-
cipum,

HISTORIA.

cipum, in Germania omni con-
 filio, omnibus uiribus ac neruis
 tuebimur; malè consulemus uni-
 uersæ posteritati. Minus etiam
 mouent me, illa gloriosa pro-
 missa de bello Turcis inferen-
 do. Equidem agnosco con-
 iunctionem Germaniæ, Italiæ,
 & Gallæ, magnum ac salutare
 præsidium Europæ esse: si quis
 teneret pacatas & obedientes.
 Sed Gallus nihil gerere aduer-
 sus Turcas, aut uolet, aut po-
 terit: nisi prius domitis in
 Germania Belgis: in Italia ue-
 rò recuperata Neapoli. Has
 ad res armare Gallum, hoc est,
 ad crudelè bellum in ipso impe-
 rio excitandum: nostra autori-
 tas nequaquam debet. Nec est,
 quod

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V:
quòd mihi quisquam obiiciat,
uaticinari me de rebus ambigui-
is. Ego uerò certa & explorata
commemoro. Iam enim, ut dixi,
bellum denunciatum est: con-
scripti exercitus: quos tamen fa-
ma nostræ electionis, si alius fu-
erit electus, facile reprimet.
Quare ut finiam hanc disputati-
onem, primum lege & iuramen-
to impediri nos censeo, ne Re-
gem Gallicum Franciscum ad
imperij fastigiũ euehamus: De-
inde etiam, si eligere eum liceret,
censeo id non esse è republica,
sed futurum exitiale Germaniæ
& fortassis uniuersæ Europæ.
Quare profiteor me suffragio
meo nequaquam accersere Gal-
lum ad imperium. Restant dum
delibe-

HISTORIA:

deliberationis partes, an Carolus sit eligendus, aut alius quispiam Germanicus princeps. Hæc deliberatio multò mihi difficilior est. Nam de Carolo, opinor pleròsq; uestrum, propter multas graues causas dubitare: quæ etiam meum animum non leuiter mouent. Primum Hispania longe dissita est à Germania, quòd ut libertati nostræ tutius uideatur, ita si Carolum detinebunt Hispaniæ, interea sine præsidio, & sine custode publicæ tranquillitatis erit Germania. Et uel Turcici belli causa, uel propter domesticos principum tumultus, necessitas publica flagitat, ut uelut in statione adsit Imperator. Quid? si etiam subi-

E to de

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
to de imperio, aut de religione,
exarserit aliqua seditio? Equi-
dem perhorresco, cogitans quan-
tū tunc habitura sit periculi hec
natio absente imperatore. Fate-
or huius periculi cogitatione an-
gi animum meum. Aliud leuius
est, sed tamen non contemnen-
dum. Si enim iratus aliquādo in
Germaniam ueniret, & Hispa-
nos adduceret, libertas nostra
non esset in tuto. Fortassis & Hi-
spani difficulter nobis restituēt
imperij decus, postquā semel in
hanc possessionem uenerint: pre-
sertim cum aditum ad Italiā eis
parefaciat. Et cum, suo sanguine
recuperabūt Mediolanum, non
sine certamine inde nobis cessuri
sunt. Videretur igitur tutius, o-
missis

HISTORIA

missis exteris regibus, eligere aliquem, prudentia, iustitia, fortitudine, & fide præstantem uirum, ex reliquis nostris principibus, ut sepe maiores nostri fecerunt: qui plerumque uirtutem in electione magis spectasse, quam potentiam uidentur. Agnosco id quidem: sed tunc populi Germanie minus erant contumaces. Facile erat, ut dicitur in prouerbio: imperium in bonis. Nunc autem quid fieret, si electo Imperatore infirmo, nec Belge, nec Austriae ei parerent? Et ut futurum non dubito, si bellum inter duos Reges, Gallicum & Hispanicum, in Belgico, aut in Italia oriretur: an Imperator, uelut otiosus spectator, sineret duas exteras

E ñ natio-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
nationes diripere bonam imper-
ri partem? Quid? quod ipsi
principes Germaniæ, ut nunc
sunt mores, spreto suo Impera-
tore, alij se cum Austriacis, alij
cum Gallis coniungent. Ut igitur
lepores dicuntur frustra con-
cionari leonibus, ita sedebit nos-
ter Imperator, uelut lepus, edi-
cta componens leonibus, uide-
licet istis Regibus: quæ edicta
derideant omnes exteræ natio-
nes. Minus periculi fuit, cum
regnaret Fridericus Tertius: Et
tamen dedecori nobis fuit, tunc
Burgundum ferre signa per bon-
nam Germaniæ partem: Philip-
pum Mariam impunè grassari
in Italia: Alibi etiam circumse-
deri Imperatorem, in ipsa Au-
stria.

HISTORIA.

stria: nec nisi Bohemicis auxilijs
 liberari. Postremò ab Hungaris
 pelli Austria, & eijci ex suis la-
 ribus: cum quidem ea ætate ha-
 beret coniunctos principes, me-
 um auum Marchionem Alber-
 tum, fortem & sapientem uirum
 Et Albertum Saxonix Ducem.
 Quid nunc fieret, cum exteri re-
 ges haberent alij alios princi-
 pes stipendijs obligatos: Et
 quàm multæ causæ incidere pos-
 sunt, uel principibus uel ciuita-
 tibus detrectandæ obedientiæ.
 Videntur etiam de religione im-
 pendere horribiles tumultus.
 Sunt enim semina iam sparsa de
 indulgentijs, de potestate pon-
 tificia, de autoritate Ecclesiasti-
 carum traditionum: quæ etiam
 E in si ad-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
si adhuc sanabilia existiman-
tur, tamen paulò post, magnam
mutationem uniuersæ Ecclesiæ,
asserent. Nullum enim doctri-
næ genus maiore applausu exce-
ptum est, quàm hoc. Et quotidie
plura dogmata mouentur: irri-
tantur ingenia ferocissimarum
gentium in Germania, Saxoni-
cæ & Helueticæ. Nec poterit
sine Synodo tranquillitas Ec-
clesiæ restitui. Quæ autem erit in
firmi Imperatoris autoritas, uel
in petenda Synodo, uel in de-
fendenda: præsertim si ceteri re-
ges aduersabuntur. Nihil iam
de Turcicis bellis dicam, cui
nostrum est, non modo de de-
fendēdis finibus nostris, sed eti-
am de liberāda Græcia cogitare.
Quam

Quam ad rem opus est multarum nationum copijs, & uiribus: quas contrahere Imperator, si parum habeat autoritatis, non poterit. Hæc atq; alia multa, meum animum adducunt, ut in hac electione potētiae rationem ducendam esse iudicem: nisi Imperatorem uelimus habere, qui titulum & umbram imperij, sine autoritate, sine uiribus gerat. Itaq; antefero Carolum Archiducem Austriæ ceteris Germaniæ principibus: & incōmoda, quæ de illius electione colligi possunt, leuiora iudico omnibus quæ alterius cuiusquam electionem secutura essent. Primum origo est uerè Germanica: nec dici potest, nos re transferre imperi-

E iij um ad

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
um ad externos, titulo tenus prin-
cipem habere Germanicum.
Possidet enim in Germania di-
tiones plurimas, quæ parent no-
stro imperio: & quarum aliquæ
antea pepererunt Imperatores.
Nec credibile est, hoc animo ef-
se Carolum erga patriam, ut ue-
lit Austriam, aut Belgas, oppri-
mi seruitute, ab ulla externa nati-
one. Ergo de origine Caroli nul-
la disputatione opus est: Et si
quis scrupulus est, ne transfera-
tur imperiũ ad externos, habemus
solennem formulam iurisiuran-
di: iuxta quã fidem dabit Caro-
lus, se non labefacturũ, aut muta-
turum iura electionis nostræ, &
imperij statum. Cum igitur &
origine uerè sit Germanus, &
tempo-

HISTORIA.

tempora flagitent potentem Imperatorem: censeo Carolū Austriacum euehendū esse ad imperij fastigium. Quod ipsum tamen non facerem, nisi indoles eius nobis nota et probata esset. Omnium maximarū uirtutum, presertim in principe, fons est, amor religionis Christianæ: Hæc uirtus in primis eminent in Carolo. Quare pactorum, & iurifurādī uiolationem, tanquam summum scelus detestatur. A crudelitate eum abhorrere natura, multis certissimis inditijs cōperi. In controuersijs dijudicandis, in coërcendis improbis, iustus est. Ingenij uis, prudentia, ac diligentia, iam conspici poterunt. In Tyrocinio Regni

E v Hispa-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

Hispanici magnos motus com-
pescuit. Et constat eum suo inge-
nio multa grauer & dextrè re-
spondere, et constituere. Magna
laus in iuuenē & hæc est, & sig-
num multarum aliarū uirtutum
quod pudicitiam amat: quod
nullis libidinibus obnoxius est.
Quare religionis, iustitię, & pu-
ditię custodem fore credibile
est. In tali natura nihil tyranni-
cum exoriri potest. Regēt enim
eum illę uirtutes: ut seruet pacta
ut nulla moueat bella iniusta, ut
non mutet ueterem, & consti-
tutam imperij formam. Excita-
bunt eum etiam ad liberandum
orbem terrarum impietate Tur-
cica: ad propagationem ecclesię
Christi: ad tuendam & muniendam
dam

HISTORIA.

dam disciplinam: ut homines ad pietatem & cæteras uirtutes assuefiant. Ac ne ingeniũ eius mihi inexploratũ esse putetis: prudentissimorũ hominũ, qui eum familiarissimè norunt, et acutissimè de ingenijs iudicare possunt, explorauĩ sententias. Hi probãt ingeniũ, ac mirificè eius bonitatem laudãt. Postremò si de ingenio cõiectura facienda est ex natura maiorũ (quia quædam similitudo propagari solet) meminimus quanta uis animi, prudẽtia, iustitia, fortitudo, cõtinentia, in Maximil. fuerit. In patre Philippo dexteritas, et industria singularis erat. Nõ dubito autẽ, quin maiorũ naturã Carolus referat. Nec ætas est aspernãda, quæ iam matura

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
matura est rebus gerendis. Nec
enim querendus est senex Imperator,
ut cum biduum aut triduum imperarit,
postea de electione noui tumultus oriantur.
Videtis in hoc nostro consensu, quàm
uaria sint multorum Regum certamina
de electione: quòd futurum est aliquando,
ubi dissentient Electores? Vir-
nam quidem Electorum concordia
petpetua sit: sed multa incidere
possunt, præsertim in hac disciplina,
ac morum corruptione, & gliscentibus
Ecclesiasticis discordijs: quæ animos
eorum disiungant. Quare interregna
plena periculorum futura sunt.
Accedit & illud, quòd Carolus
utetur consiliarijs aui: & leget
in sena-

HISTORIA.

in senatum principes Germani-
 cos, sine quorum consilio, nihil
 de maximis rebus decernet. Ex-
 posui causas, quare Carolum eli-
 gendum esse statuam: ac meo iu-
 ditio, ita multę graues causę con-
 currunt, ut hanc electionem spe-
 rem Germaniæ ac toti Europæ
 salutarem fore. Quod autem ini-
 tio disputabam, quantum foret
 incommodi, si Imperator perpe-
 tuo abesset extra Germaniam,
 moueor equidem hac difficulta-
 te: sed de ea re in formula consti-
 tuendi & regendi imperij, cum
 Carolo agendum erit. Cumq̃
 habeat amplissimos in Ger-
 mania & in Belgico principa-
 tus, tribuet hoc necessitati ea-
 rum gentium, tribuet patriæ, ut
 sæpe

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
sepe in Germaniam ueniat. Non
ad otiosa spectacula se accersi in-
telligit, cum ad imperium uoca-
tur: res magnę ei gerendę erunt.
Galli depellendi ex Italia: Tur-
cæ arcendi ab Austria: liberan-
dæ & uicinæ regiones: Ecclesia
emendanda & cõstituenda. Ha-
rum maximarum rerum curam,
ut suscipiat, ipsa eum Heroica
natura & uirtus exuscitabit.
Hęc non sinet eum domi languere
scere otio et uoluptatibus. Et fa-
cilis aditus est in Germaniam
ex Italia, quæ ei multis de causis
sepe adeunda erit. Sicut Caro-
lus Magnus, Othones, Henrici,
crebro in Italiam uenerunt: ali-
âs, ut Ecclesiasticos tumultus sed-
darent: aliâs, ut depellerent
barbaros

HISTORIA.

barbaros: aliâs, ut ciuitatum se-
 ditiones opprimerent. An exi-
 stimatis eum nō uenturum esse,
 ut Austriæ, quæ uerè ei patria
 est, opem ferat: cum uel in Pan-
 nonijs uel in ipsa Austria Turci
 cas legiones uagari audiet. Ille
 uerò magno animo accurret, ut
 & patriæ, & toti orbi Christia-
 no, opem ferat. Quare de absen-
 tia cum cogito, qua mente prædi-
 tus sit, quæ eum pericula exusci-
 tatura sint: etiã minus sum soli-
 citus. Fata etiam his temporibus
 promittunt Germanicū Impera-
 torem, qui maiores, magnitudi-
 ne potentiæ, superaturus sit. Et
 addunt alteram laudem, multò
 gratiorem: futurum ut bonitate
 & clementia præter ceteros Re-
 ges

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
ges excellat, nec alium nisi Ca-
rolum, uaticinor. Quare opto
ut Deus imperium ipsi commit-
tat, eumq; gubernet, ad salutem
orbis terrarum. Dixi, quæ in
præsentia de electione colligere
potui: Sed quia communis est
hæc deliberatio nostri amplissi-
mi senatus, & uos pro uestra sa-
pientia, plura etiam de republi-
ca cogitasse existimo: quæso, ut
singuli suas sententias exponant,
ut deinde eligamus eam, quam
omnes collatis opinionibus ma-
ximè è republica esse iudicabunt.

Hæc cum dixisset Mogunti-
nus, et hortaretur ceteros, ut sue
quisq; ordine exponeret suam
deliberationem: congressi alij,
ac pauca

ac pauca collocuti, Treuirum
iubent dicere, qui pollebat inge-
nio, doctrina, & usu rerū. Nam
& Romæ in iuditijs & negotijs
publicis diu uersatus fuerat: Et
in Germania propter domesti-
cam administrationem, & dex-
teritatem in publicis negotijs,
uel imperij, uel aliorum princi-
pum, magnam prudentiæ lau-
dem erat consecutus. Nec ulli
ex nostris principibus res Galli-
cæ erant notiores. Is, quia in pri-
uatis cōgressibus aliquoties op-
pugnauerat Caroli electionem:
uidebatur paratus ad dicendum
uenire. Cæteri, ut liberius suam
sententiam exponeret, initio aus-
diendum eum esse censuerunt.
Sic igitur exorsus est.

F

¶ Audio

¶ Audio in hac ipsa urbe, cū
 patres uestri ad eligendum Ma-
 ximilianum conuenissent: adfu-
 isse vatem, qui dixerit, ultimum
 Germanicorū Imperatorum fore
 Maximilianū. Cumq̄ initio
 fabulā, sine certo autore natam,
 existimarent: diligenter inquiri
 autorem iusserūt. Quem cum ad-
 se uocassent, & ex moribus et ser-
 monibus hominis, iudicarent
 non temere eū has fatidicas uo-
 ces edere: ualde hoc uaticinium
 admirati sunt, multaq̄ de poste-
 ritate, mutatione Germaniæ col-
 locuti ferūtur. Meminit hæc sine
 dubio dux Saxonie Fridericus,
 qui tunc unā cum patre Ernesto
 adfuit. Propemodum autem re-
 spōdet illi prædictioni, euentus
 Audiu

HISTORIA

Audiui enim attentè eloquentis-
 simum principem Moguntinū,
 qui cum diligētissimè collegerit
 omnia, quæ nobis in hac delibe-
 ratione prospitiēda sunt: tamen
 ad extremum hoc censeret utilissi-
 mum esse orbi terrarum, ut pere-
 grinum Imperatorem accersa-
 mus: id si fatale est, frustra repu-
 gnamus. Sed illud miror, cur ip-
 se Hispanum anteferat Gallo:
 Qua in re primum mihi deplo-
 randa est Germaniæ conditio.
 Nihil nobis externis præsiidijs,
 nihil peregrinis ducibus opus es-
 set, si maiorum suorum uirtutem
 nostræ ætatis principes, imitari
 uellent. Otium & seruitutem
 querimus, dum externum princi-
 pē adducimus. An putatis, aut

F ij Auos

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
Auos uestros, Albertum Mar-
chionem, aut Fridericum Pala-
tinum, aut Albertum Saxonem
fuisse unquam externum domi-
num adducturos? ipsi milita-
bant, res gerebāt. Nec unquam
exercitus, pecunia, arma, no-
stris defuerunt, quando cunque
uel mediocres duces habuerūt.
Verum omitto querelam. Si
omnino peregrinus Imperator
habendus est, causæ sunt pluri-
mæ, quare Gallicus Rex ante-
ponendus sit omnibus. Ac prius
quàm dicam huius mei iudicij ra-
tiones, primum de lege & iure
iurando disputabo, unde exor-
tus est Moguntinus. Opinor
maiores nostros hac lege cauere
uoluisse, ne Germania amitteret
Imperij

Imperij decus : eoque peregrinos
 Reges eligi noluerunt, hoc est
 tales, qui non haberent in Ger-
 mania domicilium : ne externa
 natio paulatim usu caperet im-
 perium. Hæc si est uoluntas
 legis, nihilo magis licebit His-
 panum eligere, quàm Gallum.
 Hispanicus Rex longius à no-
 bis abest. Et natio ipsa domina-
 tionis cupida et bellicosa, postea
 sibi imperium extorqueri non
 finet, ut postea iterum dicendū
 erit. Et si hoc satis est causæ, cur
 Carolum eligimus, quia tenet
 quasdam ditiones ad Imperium
 pertinētes. Valeat idem in Gal-
 lo, qui Mediolanū, & Regnum
 Arelatense, ueterem nostrorum
 Imperatorum sedem, in potesta-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
te sua habet. Deniq; prorsus ita
sentio, quod ad electionem atti-
net, non minus accersi peregrini-
num Imperatorem electo Hispanico,
quã Gallico Rege: etiam si
aliqua subtili interpretatione ita
inferitur Hispanus Germaniã,
eamq; totam deliberationem in
utranq; partem disputari posse
iudico: & penes nos declarationem
legis esse sentio. Querendum
igitur est, utrum sit utilius. Ego
cum cogito illam aureã ætatem
nostri imperij, cum essent coniuncte
Francorũ temporibus, Germaniã
& Gallia: Ac reputo quantum
ea coniunctio ad tranquillitatem
Vniuersæ Europe contulerit:
mirabiliter affitior, nos-
quẽ beatos duçerem, si eum statim
restit-

HISTORIA.

restituere possemus. Diuinitus
autem nunc oblata est occasio ei
us rei effitiendę. Quare nihil du-
bito uos adhortari, omni studio
ut occasione utamini. Nec ab
hoc meo iudicio discrepat Italia
Idem optare scio Romanū pon-
tificem, Venetos, Italię princi-
pes, ac ciuitates omnes. Cum tot
iudicia congruere uideatis homi-
num sapientissimorū, nolite ex-
istimare leues causas esse, cur idē
tanto cōsensu probent, et omni-
bus uotis expetant omnes. Gal-
lica gens ut est uerē cognata Ger-
manis, ita opinionibus, ac mori-
bus, liberalitate, clementia, pie-
tate, literarum cultura, Germa-
nis simillima est. Et quod cōstat
una est exterarum nationum

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
maximè amans nostrorum ho-
minum: ut uestigia quædam cog-
nationis in hac ipsa beneuolen-
tia agnosci possint. Vicinia ue-
rò quàm est opportuna, ad de-
fensionem utriusq; Regionis, si
quis subitus tumultus inciderit.
Nec ad Italiæ pacem tuendam
reperiri utilius cõsilium potest,
coniunctiõne harum duarum
gentium: quarum utraq; exerci-
tus ingentes equitum ac peditum
conficere, & Gallia suppeditare
belli neruos: uidelicet ingentem
uim pecuniæ: potest. Et quia
non solum Germaniæ, sed toti
nomini Christiano, in hac ele-
ctione consulere debemus: quæ-
rendum est præsidium aduersus
Turcica arma. Cum enim tene-
ant iam

ant iam pacatam Asiam, nihil
dubium est rursus in Europa bel-
lum molituros esse. Inuadent
Pannoniam, & Italiam. In tali
discrimine, quid erit optatius,
quàm Imperatorem habere in-
structum, copijs ac uiribus Ger-
maniae, & Galliae? At contra, ut
de ingenijs ac natura gentis Hi-
spanicae nihil dicam, quæ etiam
si est bellicosa, tamen non tam
uiribus pugnat, quàm arte. Ita-
que nulla magna res ab eis in Ita-
lia sine auxilijs Germanicis ge-
sta est. Sed cogitate, quàm pro-
cul dissita sit: certè in subitis tu-
multibus non poterit nobis, uel
Italiae, uel Pannonie, opitulari.
Patria est Caroli Austria, ne
hanc quidem Hispani tuebun-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

tur: Et ut uolent, non poterunt.
 Non enim nisi exiguas copias
 domo mittunt, eiusq; rei causa
 est, quòd nauigationibus Hispa
 nia exhauriatur: nec cœli nostri
 grauitatem satis ferre possunt.
 Est & illud cōmodi, si cum Gal
 lis militemus: uestro ductu om
 nia gerentur: uos in glorię socie
 tatem admittent Galli, etiam si
 sunt gloriosi. At ubi cum Hispa
 nis militabitis, illi uos tanquam
 mancipia regent: ipsi laboribus
 ac uictorijs uestris fruentur: præ
 ripient honores: præerunt pro
 uintijs. Vos tum serò deplorabi
 tis seruitutem uestrā. Sed genti
 um collationem omitto: de ipsa
 electione dicam. Tenet hoc tem
 pore Gallus Mediolanū, qui si
 erit

erit Imperator, ne causa quidem
belli in Italia futura est. Nam quod
Gallus existimatur Neapolim
petiturus, uestra eum autoritas
facile ad alias res utiliores auer-
tet, si habebitis obligatum benefi-
cio uestro. A Belgis etiam abstin-
nebit, si quiescant ipsi: ut facient
certè, conterriti Germaniè con-
sensu, presertim si non fuerint ir-
ritati. Nec ego uelim illos irri-
tari. Vicinos enim habuimus
Belgas longo tempore, non sotos
imperii. Nostra edicta nihil mor-
rantur: nostris periculis nihil af-
ficiuntur. Suum quoddam reg-
num ibi habent, nihilo magis con-
iunctum cum imperio, quam sunt
Angli aut Scotti. Quare quod
uerentur aliqui futurum, ut Ger-
mania

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

mania bello implicetur, si Belgæ non obtemperarēt, qui imperia nostra multis iam seculis cōtenuunt: nihil periculi est: nullum sine uestro consilio bellum Galus mouebit. Et quia Insubria tenet pacatam, & hoc tempore optimè instructus est omnibus rebus ad bellū necessarijs: unam hanc laudem, unum hoc decus petit, ut à nostris ceruicibus depellat Turcas: ut Selymum in gentibus successibus, ac minitantiem Italiæ exitium, adoriatur omnibus uiribus. Quare nihil dubito polliceri, electionem Gallie allaturam esse Germaniæ tranquillitatem, Pannoniæ atq; Italiæ salutem. At contra si elegerimus Hispanum, quàm atrox bellum

bellum accendetis in Italia, ad recuperandum Mediolanum. Etsi autem incerti sunt exitus bellorum: tamen ut tandem sit fortuna imperij superior, diu trahet bellum Hispanus, ut solet assiduitate uincere, non Achilleo more properans ut totis uiribus dimicet. Interea Italia uastabitur crudeliter. Nos occupati rebus Italicis, Turcam non poterimus arcere. Hæc pericula nescio cur extenuentur, quæ ad totum orbem terrarum pertinent: cum è regione tam diligenter colligantur & amplificentur pericula, quæ Galli electionem commitari uidentur: quæ tamen & leuiora & incerta sunt. Illud certum est, Italiæ horribilem uastitatem

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

tatem denunciari electione Hispani: futurum etiam, ut Turci interea opprimant Pannonias. Nihil dicam de exitu belli Italici, in quo si Gallus uincet, tum uerò appetet Neapolim, & fortasse Romę coget pontificem nostram electionem improbet. Qualem tragœdiã ea res paritura esset? Sed uincat imperij fortuna, quid accidet? Hispani tenebunt Italiam, nunquã nobis reddaturi. Noui eam gentem, cupidam dominationis: Polypi sunt quod semel prehenderũt, extorqueri sibi non sinunt. Et cum Italia possessione retinere Imperium haud dubiè uolēt. Non diuino equidem, sed de rebus futuris coniecturas colligo probabiles.

Nulla

Nulla est tam ignaua natio, quæ
si Italia potiretur, ultrò cessura
esset: Tantum abest, ut genus ho-
minum bellicosum, gloriæ atq;
Imperij auidum, cessurum uobis
existimetis. Omnibus tempori-
bus creuit hoc modo Regnum,
& populorum potentia. Cartha-
ginenses semel accersiti in Sicili-
am, postea multis sæculis depel-
li non potuerunt. Sed uetera o-
mitto. Illi ipsi Turcæ, quos iam
tantopere formidamus, post-
quàm semel in Europam traie-
cerunt, accersiti à Constantino-
politano Imperatore: progredi
non regredi, postea statim co-
nati sunt. Ipsi Hispani infinitas
ærumnas perferre malue-
runt, quàm deserere Neapolim,
quàm

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
quam accersiti spetie societatis
& Italorum ope adiuti, redege-
runt in suam potestatem. Ita
nunc inuitati, adiuti à Germa-
nis, potientur Mediolano. Qua
recenseo, non esse in Italiam ad-
ducendos Hispanos. De ipsorum
Regum ingenijs pauca dicam.
Etsi enim existimo indolem in
Carolo ad iustitiam & bonita-
tem esse dignam isto genere: Et
audio, modestum ingenium esse
tamen si quis existimet in ado-
lescente conspici posse eas uirtu-
tes, quæ in summo principe or-
bis terrarum ac duce præstan-
tissimo requiruntur: errat. Opus
est orbi terrarum primum tali
principe, qui sapientia et mode-
ratione sua emendet Ecclesiam
Sapienter

HISTORIA.

Sapienter enim Moguntinus de religione, & de impendentibus Ecclesię tumultibus locutus est, quorum sparsa sunt semina. Scio autem Regem Franciscum non modo singulari dexteritate ingenij, & prudentia in iudicando præditum esse: sed etiam de religione cum doctissimis hominibus multa solere disputare, multa ipsum legere. Et intelligit hanc esse summam laudem magni principis, ut non desit recte constituendę Ecclesię. Deinde hæc tempora requirunt ducẽ peritum, acrem, & felicem in armis. Hac in re non indolem in Francisco, sed spectatam iam industriam prædicare possumus. Nemo enim Regum Gallicorum, ali-

G . . . quot

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
quōt seculis res gessit maiores?
Et quidem exiguo tempore.
Cumq; vulgo tribuatur Gallis
quædam animi mollities, quod
inchoata negotia cito abijcere
dicuntur, si initio non responde-
rit eorum spei euentus: hic Rex
constantiam suam in rebus geren-
dis declarauit, cumq; diuturnum
& uarium bellum in Insubria ges-
serit, res tantas præcipue suis con-
silijs gubernauit. Nec defuit ei
fortuna: Nemo enim profliga-
uit ulla memoria, inde usq; à Lu-
lio, maiores aut firmiores Hel-
uetiorum exercitus. In his nego-
tijs, cum fortuna penè indul-
gens in eum fuerit, sperandum
est, & in posterum eius consilijs
Deum affuturum in Imperij pa-
ce tu

HISTORIA.

et tuenda, et in defensione totius
 Reipublicæ Christianæ. Quid
 igitur anteferemus adolescen-
 tem, cuius indoles nondum satis
 explorata est: huic Regi: cuius
 sapientia, uirtus, & felicitas, in
 toga & in armis cognita est. Po-
 stremo addam hoc unum argu-
 mentū, quo et si fatetur se moue-
 ri Moguntinus, tamen nos bene-
 sperare iubet. Nullis uerbis di-
 ei potest, quantū periculi sit Im-
 peratorē abesse extra Germani-
 am, & ita abesse, ut nō statim, cū
 opus est, accurrere possit. Quid
 fiet, si uel Turcæ subito irruptio-
 nē fecerint in Germaniā, uel sedi-
 tiones aliquæ oriētur inter prin-
 cipes? Ut in seuis tempestatibus
 nauis sine gubernatore, ita Res-

G ij publi-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
publica sine Imperatore, tali
tempore seruari non potest. Ace-
cedit aliud perpetuum incom-
modum: non aspiciet res Ger-
manicas ex propinquo. Itaque
multa nesciet, multas falsas fabu-
las credet: leuius afficietur no-
stris rebus. Nullos habebit secu-
principes Germaniæ, qui cum
eo liberè de Repub. loqui pos-
sint. Sedebit circumfusus ab His-
spanis, quorum de multis rebus
iudicia & uoluntates, à Germa-
nis discrepant. Mittet edicta in
Germaniam, nec causis, nec tem-
poribus congruentia, quæ tran-
quillitatem perturbatura sunt,
num hæc incommoda leuia du-
citis? Quid? si ipse etiam incen-
sus artificijs aliquorum, ueniet
iratus

HISTORIA.

iratus in Germaniam, & adducet Hispanos: qui ut Campaniam, ut Apuliam inter se partiti sunt, ita uestras ditiones prædam suam esse arbitrantur. Prouidendum est autem ne talis aliquis error Germaniæ uastitatem et huic imperio interitum afferat. An illas maiorum uestrorum sedes uultis Hispanorum colonias fieri: uestros posteros, à summis ortos Heroibus, uenire in seruitutem: & aboleri ornamenta Reipublicæ, à uobis sapienter & sanctè instituta iura, iudicia, disciplinam: Hæc enim omnia in seruitute mutantur. Sed de hac re plura dicere ominus causa nolo. Si igitur est habenda potentia ratio in electione, ut ego

G iij quocq;

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
quoque arbitrator: & fatale est ho-
rum Regum alterum eligi, ego
Gallum antefero: & nequaquam
censeo, Hispanum eligendum
esse. Sed si lex impedit, ne Gal-
lus accersatur, magis etiam im-
pediat, ne Hispanus eligatur, cum
eius electio, quantum prospici
humanitus potest, minime salu-
taris futura Germaniæ uidea-
tur. Ac decurramus ad maiorum
nostrorum exempla, & uerè,
non callida interpretatione, le-
gem seruemus. Ac uerè Germa-
nicum principem, qui non aliud
domicilium, nisi in Germania
habet, qui origine, ingenio, lin-
gua, moribus Germanus est, eli-
gamus. Nec me usque adeo mo-
uet quod ait Moguntinus, le-
porem

pore[m] leonibus imperaturum
 esse: magis illud uidendum est,
 ne Ciconiã ranis, seu coruis uul-
 turem, præfitiamus. Potentia
 Germaniæ satis magna est, si
 quem eligemus, qui uirtute au-
 toritatem sibi comparare pote-
 rit. Accepit hoc Imperium et pe-
 nè funditus collapsum, Rodol-
 phus mediocris princeps, tantũ
 propter uirtutem electus: ac bre-
 u[is] ita erexit, ut regibus uicinis
 omnibus formidabilis esset. Au-
 dio Ludouicum Regem Fran-
 tiæ proximum, cum essent de im-
 perio Germanico sermones: Et
 quidam Maximilianum per io-
 cum uocasset consulẽ August-
 num, significans eũ paucis ciui-
 tatibus imperare, duriter incre-
 p[er]uisse

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
puisse illum, & respondisse: Imo
uerò nequaquam Germanici im-
peratoris potentia contemnen-
da est, cum ille consul tympanum
pulsat, tota Francia tremat.
Honestè Ludouicus: Noluit enim
in Regum maiestatem ioc-
cos, aut conuitia dici: Sed tamen
illud etiam ostendit se Maximilianum
propter uirtutem, cuiuslibet
potentissimorum Regum,
parem ducere. Nec adeò uidetur
extincta esse uirtus in familijs
uestris, nemo ut reperiri possit,
hoc fastigio dignus. Tres sunt
familia, Bauarica, Saxonica, &
Marchica, quæ quadam medio-
critate potentia autoritatem in
Germania tueri possunt. Et sunt
in his aliquot principes, qui in
genijs

HISTORIA.

genijs & uirtute sustinere magnitudinem huius administrationis queunt. Ex his si quem elegerimus, consentientibus suffragijs, eumq̄ nos defensuros esse ostendemus, ut æquum est: omnes principes & populi erunt in officio. Vt igitur habeat autoritatem, uirtute opus est: ut accedant uires formidabiles exteris omnibus, una re opus est, uidelicet Electorū consensu: quem inter nos quidem perpetuum spero futurum esse. Nemo est enim inter nos, qui sibi potentiam aliquam quærat: quem ambitio aut ulla cupiditas incitatura uideatur aduersus communem imperij tranquillitatem. Tali sapientia & grauitate præditos

G v esse

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
esse Electores, cum salutare est
Reipublicæ, tū uerò ad omnem
posteritatem Germaniæ glori-
osum. Itaq; mirifice delector re-
cordatione huius uestræ uirtu-
tis. Omittamus igitur Hispani-
& uirtute cum exteris certemus.
Non queramus alios qui nobis
imperent otiosis. Nihil enim
indignius est natis Heroico ge-
nere, quàm inertia fugitantes la-
borem, alijs concedere Imperij
gloriam, & seruitutem accerse-
re. Quoties in Germania me-
diocres principes contraxerunt
Regios exercitus, & res præcla-
ras gesserunt? fuit recens Dux
Saxonix, Albertus, qui suis
sumptibus magna ex parte bel-
lum in Belgico gessit. Quid cano

HISTORIA.

te hunc quantos exercitus sæpe
 contraxit Marchio Albertus &
 Patri tuo, Friderice, Duci Era-
 nesto, bellum denuntiabat Rex
 Pannoniæ Matthias: quantas
 copias, quantum robur ex uici-
 nis regionibus subito contra-
 xerunt, pater & patruus tuus &
 Itaque cessit uobis Pannonius
 sine dimicatione, quod non fe-
 cisset si duorum fratrum inge-
 nia & uires contempisset. Qua-
 re non dubito posse iniri ratio-
 nem electo Germanico princi-
 pe, ne ei uires, copiæ, arma de-
 sint ad tuendam autoritatem do-
 mi & apud externos. Exposui
 meæ opinionis causas, nō ut pos-
 stulat magnitudo negotij: sed ut
 in præsentia potui, maxime quæ
 cupio

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
cupio audire, quid iudicent cæ-
teri Electores, qui diu Imperij
consilijs interfuerunt. Qui Ger-
maniae statum & vires, qui om-
nium principum ingenia & fa-
cultates norunt: qui Maximili-
ani consilia de rebus his memi-
nerunt. Denique qui longum in
administratione imperij usum
habent: quorum cum audiero
orationes, de tota re diligentius
disputare potero.

¶ Cum dicere desisset Tre-
uir, taciti aliquandiu sederunt
principes, tanquam defixis ani-
mis in cogitatione utriusque ora-
tionis. Exaggerata enim magni-
tudine periculorum in utraque
parte, quorundam animos non
nihil impulerat Treuir, ut ad il-
lud de-

HISTORIA.

lud decurrerent, ut omissis Regi-
 bus quærerent aliquem alium ex
 Germanicis principibus. Sed
 hunc quærentes, animis magis
 etiam dubitabant. Iubent igitur
 tandem Fridericum Saxonie du-
 cem, natu maximum, suam sen-
 tentiam exponere: qui pauca
 præfatus de lege, dixit: Interpre-
 tationem Treuiri, subtiliorem
 esse quàm qua uti ipsos deceat.
 Addiditq; non dubitandum es-
 se, quin lex impediatur Galli ele-
 ctionem, planum & illud esse,
 Carolum uerè Germanicū prin-
 cipem esse: Et in Germania do-
 micilium habere. Et opus esse
 his turbulētis temporibus prin-
 cipe, qui autoritatem uirtute &
 potentia tueri possit. Ideò se non
 dubitare

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
dubitare, quin omnibus antefere-
endus sit Carolus Archidux
Austriæ. Sed tamen prius con-
ditiones quasdam ei ferendas el-
se, ut in tuto sit Germaniæ li-
bertas, & ut pericula de quibus
disputatum est, quantum pro-
videri potest, caueantur. Eadem
sententia dicta est à cæteris Ele-
ctoribus. Treuir cum uideret
omnium animos ad Carolum
inclinare, agnoscere se, inquit,
Germaniæ fatum, et impenden-
tem Imperij mutationem. Quan-
quam igitur non desinit hortari,
ut diligentius hæc res delibe-
beretur, tamen affirmat se pu-
blicæ concordiæ causa, suum
suffragium cum illis coniunctu-
rum esse. Hac acerrima con-
sentit

HISTORIA.

tentione eius diei in multam
 noctem producta, tandem ita
 discedunt, ut postridie conue-
 niant de conditionibus delibe-
 raturi, quas Caroli legatis pro-
 posituri erant, qui Moguntiaë
 euentum expectabant. Fuit igitur
 de conditionibus illis po-
 stea per aliquot dies non minus
 contentionis: quę perscriptæ &
 Moguntiam ad Legatos missæ,
 cum essent receptæ, dies consti-
 tuitur, eundi in suffragiũ solen-
 ni more. Itaq; rursus sacro pub-
 licè factò, ingressi in sacrarium
 interius templi Diui Barthole-
 mæi suffragia ferũt hoc ordine:
 Cætus Electorũ reliquus inter-
 rogat Moguntinũ, quem eligat
 Regem Romanorũ & futurum
 Impe-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

Imperatorem : is respondet, se
eligere Carolum Archiducem
Austriæ. Deinde & Mogunti-
nus reliquos interrogat. Hoc
modo omnium consentientibus
suffragijs Carolus electus est Im-
perator. Deinde suffragia relata
sunt in literas, & confirmata sin-
gulorum sigillis. Postea accer-
ta nobilitate ac multitudine uni-
uersa, publicè facta est renuncia-
tio, cum in hanc sententiam ha-
buit Moguntinus orationem.

¶ Quod felix faustumq; sit
Ecclesiæ Christianæ, imperio
nostro, & patriæ, renuntio uo-
bis electum esse Regem Roma-
norum, & designatum Impera-
torem, Carolum Archiducem
Austriæ & Burgundiæ, Regem
Hispaniæ.

HISTORIA.

Hispaniæ. Qua in re primum agenda sunt Deo gratiæ, quod summa concordia & consentientibus Electorum principum suffragijs res tanta perfecta est. Sæpe enim antea cum dissentientibus Electorum studijs & uoluntatibus diuersi eligerentur, orta sunt inter Germanos bella ciuilia, plena impij furoris & crudelitatis, in quibus domi tua cæde flos nobilitatis extinctus est. Absumptæ imperij uires, ac penè uniuersa Germania in solitudinem uastitatemq; reducta est. Foris autem nomen imperij nostri contemni cœpit: Italia deficere, & alios Reges accersere: Turcæ impunè grassari, dum nos impliciti domesticis
 H bellis

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
bellis, reprimere eos non potuimus. Porro quantum mali hoc tempore discordia Electorum paritura erat? Cum non solum Germaniæ principes, sed fortassis etiam exteri reges in media Germania de Imperij possessione dimicaturi fuissent. Nec leuiter tentata res est ut consensus noster dissolueretur. Quare ego quidem non minus propter concordiam nostram, quam propter electionem ipsam, letor: Deoque gratias ago, qui mentes omnium ad concordiam retinendam flexit & gubernauit. Qua incolumi speramus huic nationi non defutarum consilium ad defendendam patriam & Imperij dignitatem. Etsi autem diuinitus potius

HISTORIA.

potius, quàm humana prudentia perfectum est, ut uoluntates nostræ congruerent, tamen hac in re etiam uestra uirtus ac sapientia Electores, maximam gloriam uobis apud externos Reges pariet: conciliabit & beneuolentiam nostrorum principum, qui uobis tantæ rei arbitrium solis cõmiserunt, ut dominũ ipsi, ut custodem publicæ salutis, ut ecclesiæ, orbis terrarum propugnatorem eligeritis. Apud hos eò plus admirationis hæc uestra diligẽtia grauitasq; habet, quod ipsi norunt quosdã nõ modo uarijs artificijs, sed etiã propositis minis ac terroribus, conscripto exercitu hoc ipm conatos esse ut nostras mētes distraherēt ac dis-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
fotiant. Vtinam nostrum ex-
emplum & posteris proſit, qui
quantis laudibus ueſtram cele-
brabunt ſapiētiam, & uirtutem:
quod cauiftis ne diſcordia inter
uos orta bellum æternum & exi-
tiale patriæ excitaretur. Sed ut
ante dixi, Deum agnoſcamus au-
torem eſſe huius cōſenſus: eum-
quē ardentibus uotis precemur,
ut ſit perpetuus. Deinde poſtq̄
electus eſt Carolus, non dubite-
mus quin Dei conſilio et uolun-
tate ad hoc tantum ſaſtigium e-
uectus ſit: Nam haud dubiè ſato
& uoluntate Dei imperia dan-
tur. Agamus igitur Deo grati-
as, quòd principem nobis opti-
mæ atq̄ ampliffimæ ſpei dedit:
ac petamus, ut auſpitia imperii
ſinc

HISTORIA.

sint fausta & felicia, & ut Deus gubernet Regis Caroli animum consilia, actiones, ad gloriam Christi illustrandam, ad Ecclesiae tranquillitatem constituendam, ad patriae atq; imperij pacem defendendam, ad religionis, legum, iustitiae, disciplinae, conseruationem. Haec ingentia bona cogitemus uerè esse caelestia beneficia, quae generi humano per bonos principes Deus impertit. Quare à Deo pijs & assiduis precibus petenda sunt. Quemadmodum ille, cum inquit de Deo, qui dat salutem Regibus: admonet ita esse felicia imperia, si Deus det salutem, si gubernet atq; adiuuet eos, qui respublicas administrant. Omnes

H in nes

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

nes igitur inuocate Deum & dominum nostrum Iesum Christum, & hanc Psalmi uocem propectore ingeminate, quæ precationem pro rege continet: *Mittat tibi auxilium de sancto, & de Sion tueatur te.* Publico etiam nomine postulamus, ut Carolo Regi Romanorum, & Electo Imperatori, ac domino uestro, obediatis. Quod quidem uos pro fide, uirtute, ac sapientia uestra, facturos esse, non dubitamus: præsertim cum ille tanta modestia iudicium nostrum ac suffragia expectauerit. Et quem admodum nos in electione præstitimus, ne qua inter nos discordia oriretur: ita uos propter publicam Imperij tranquillitatem

HISTORIA.

tem imitamini nostrum exem-
 plum & communi animo electo
 Imperatori obtemperate: quem
 iure ac legibus scitis iam esse no-
 strum dominum. Nam electio
 iure ac legibus facta est. Nullius
 noui exempli autores sumus
 contra leges. Est autem officii-
 um necessarium, & præsertim
 sapientibus ac magnis uiris di-
 gnum, iuri ac legibus obtem-
 perare, parère dominis, cauere
 omni studio, ne contumacia
 dissipentur Imperia. Ac ta-
 men ut libentius huic domi-
 no pareatis, eadem uos ratio-
 nes hortentur, quæ animos
 nostros in Electione moue-
 runt. Etenim non solum ni-
 hil contra leges fecimus; sed
 H iij etiam

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
etiam quantum prospici à nobis
potuit, Deo gubernante nostras
mentes in designando principe,
communi salutì orbis terrarum
consulere conati sumus. Quare,
ut sancitum est, Germanicum
principem, & quidem in fami-
lià Imperatorià natum elegimus
quem indole ad uirtutem egre-
gia præditum esse cognouimus.
Eminent autem in eo duæ uir-
tutes, quæ in summo principe
maximè necessariae, salubres, &
gratae sunt, uidelicet, amor reli-
gionis, & bonitas eximia. Qua-
rum altera eum ad fugiendas li-
bidines, ad uitandas temerarias
mutationes in Ecclesia & Repu-
blica, ad fidem seruandam con-
stantiamq; in promissis, ad de-
fensio-

HISTORIA.
fensionē Religionis & Imperij,
exuscitat. Vtraq; uerò prohibet
sæuitiam, crudelitatem, iniu-
stam cupiditatem uindictæ. Etsi
enim iudicauimus opus esse po-
tente principe, qui autoritatem
etiam uiribus tueri posset: tamē
prius ingenium, & mores consi-
derauimus. Potentia enim non
salutaris, sed pernitiōsa esset or-
bi, si ingenium leue aut malum
esset. Est autem ea iam ætas, pe-
nē quæ fuit Alexandri magni
capescentis Imperium: in qua
uires corporis propemodum
maturuerunt, & ingenij uigor,
industria, sagacitas, & mores se-
proferunt, ut iudicari, qualis sit
natura, possit. Itaq; cum scire-
mus, Regem Carolum suo iudi-
tio

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
tio multa honestè & graui-
ter respondere, & non solum non
hebetem, sed etiam singulari in-
dustria & diligentia in obeun-
dis negotijs, aut prouidendis,
aut iudicandis, præditum esse
& cæteras uirtutes habere bono
& magno principe dignas, sta-
tueremusq; tali præditum na-
tura, opes & potentiam suam
collocaturum esse, non ad noc-
endum, sed ad salutem humani
generis: potius duximus tantis
instructum uiribus eligendum
esse, quàm alium his necessarijs
præsidijs destitutum. Hoc con-
silio censuimus boni principis
potentiam autoritate arman-
dam esse. Et quoniam nos non
tantum Germaniæ, sed uni-
uerso

HISTORIA.

uerso orbi terrarum consulere debemus, uires comparandæ sunt, aduersus ualentissimos hostes, non modo Germaniæ, sed totius Christiani nominis. Tantis incrementis, & tam subitis, annos iam fermè centum auctæ sunt res Turcarum, ut ne mini dubium esse possit, eos Imperium orbis terrarum sibi polliceri, non modo propter uirum magnitudinem, sed multo magis propter inusitados atque admirabiles successus. Et ut omitteremus priora, Selymus nuper non minori uirtute, quàm felicitate Persas, antea inuictos, ingenti prælio superauit, & ex Armenia eiecit. Deinde duobus amplissimis regnis Syria &

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
& Aegypto potitus est. Et in
oriente Imperij Turcici limitem
eum constituit, qui quondam
Romani Imperij fuerat. Ac tan-
tam gloriam consequutus est, ut
maiores suos non solum regni
amplitude, sed etiam felicitate
superare uideatur. Nam & pater
& auus Machometes, cum qui-
dem dux esset unus omnium ei-
us ætatis acerrimus, & felicissi-
mus, cum tentassent Syriam, ac-
ceptis magnis detrimentis inde
sunt repulsi. At Selymus, uelut
in eodem cursu, profligato Per-
sico exercitu, Syriam atq; Aegy-
ptum non sine acerrima dimi-
catione in potestatem suam re-
degit. Hunc, cum natura glo-
riæ immensæ cupidus sit, non
acces-

HISTORIA.

accessio uirium, non magnitudo successuum incitaret ad res maiores suscipiendas: Ille uerò iam classicum cecinit, & exercitus in Pannoniam misit. Videmus autem fato quodam hoc tempore duas bellicosissimas nationes coniunctas esse, Germanicam & Hispanicam: Ac tenet Carolus magnam Italiæ partem. Itaque si omnium gentium consilijs dux aduersus Turcas legendus esset, haud dubiè omnium uotis expeteretur, & omnium suffragijs designaretur Imperator Carolus. Quare & uos & plerasque alias gentes, quæ cum Imperio nostro societate, aut foederibus coniunctæ sunt, speramus iudiciũ nostrum summo

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

mo studio probaturos esse: præsertim cum omnes norint Carolum singulari moderatione naturæ præditum esse, maximeque à superbia, sæuitia, cupiditate iniustæ dominationis, abhorrerent. Effet enim formidanda liberis tanta potentia, essent metuentæ Imperij & orbis terrarum graues mutationes, nisi naturæ bonitate & timore Dei potentiam moderaturus uideretur: Quod ut speremus, grauissimis argumentis adducimur. Indoles enim ipsius penitus nobis perspecta est, cognouimusque eum habere infixam animo mirificam reuerentiam erga religionem, fidem pactorum constantissime præstare, & à crudelitate quam

HISTORIA.

quàm maxime abhorrere. Sunt autem omnium reliquarum uirtutum nutrices, religio, ueritas, & mansuetudo. Deinde familiæ natura mouemur, quæ Imperium iam annos plus octoginta ita tenuit, ut nondum pœnitere nos Austriacorum principum debeat: Inprimis enim enituit in utroq; in auo & proauo, eximia moderatio & lenitas: quæ quidem in Maximiliano Cæsare non poterat segnities uideri. Nemo enim erat illo in armis acrior. Quoties armis dimicauit ipse? Quoties paruis copijs ingentes fudit exercitus? Nunquam fortunæ succumbebat eius animus. Rursus in uictoria, in toga mitissimus erat. Et quod

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.

quod singularis erat prudentiæ, præcipuo studio cauebat ne iracundia incitatus præberet occasionem mutationibus Ecclesiæ aut Imperij. Ab hoc prognatum Carolum, referre auitam moderationem animaduertimus: & ea esse grauitate prædictum scimus, ut intuens in maiorum exempla non sit commissurus, ut ab illis degenerasse dicatur: ut alienos mores, indignos maioribus, accersiuisset, ut primus laudatissimæ familiæ notam superbix & crudelitatis inuississet: feratur. Meminit etiam aui præcepta, de timore Dei, de cura tuendæ religionis, de clementia: quæ ut decet, uelut oracula obseruat. Quanquam quid opus

HISTORIA.

opus est longa oratione. Iam specimen industriæ & uirtutum aliarum dedit in Hispania. Auo eius materno extincto, magni motus in regno, & ciuiles discordiæ erant exortæ. Has aduentu suo repressit: cumq; eius nationis ingenia bellicosissima sint, & externos dominos non facile patiantur, tamen ipse non tam armis, quàm uirtutis, ac præcipuè bonitatis admiratione, totam Hispaniam nunc ita retinet in officio, ut nemo Regum unquam tam pacatam tenuerit. Quare quantum humanitus prouideri potuit, elegimus Imperatorem, in quo cum uirtute potentia coniuncta est, ut eius uires presidio essent Re-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
ligioni, Imperio, & uniuerso no-
mini Christiano. Proinde uos
auspitijs Imperij ipsius læta &
fausta precamini: Eicꝰ libenter
obedite, ut decet principes & po-
pulos amantes publicæ tran-
quillitatis. Postremò cum in-
teritus Maximiliani attulerit,
decet uos uim fati æquiore ani-
mo ferre: postquã nepos, quem
ille charissimum habuit, & no-
bis aliquando commendauit,
ipsi successit, ut non omnino ex-
tinctus uideri possit. Deinde ip-
sius manibus hoc officium tri-
buite, ut maiori studio nepoti
pareatis, & cõsilijs ueltris & co-
pijs, suscipientem grauissimam
Imperij molem, summa concor-
diã

HISTORIA.

dia adiuuetis. Quod eo etiam
 uobis faciendū est maiore cura,
 ut Imperij possessionem retinea-
 tis, quam sine concordia tueri
 nequaquam possumus. Cogita-
 te autem quantū decus sit, unam
 hanc nationem delectam esse,
 quæ non tantum suos fines de-
 fenderet, sed custos esset etiã cæ-
 terarum gentium: & pro com-
 muni salute Christiani nominis
 præcipuam stationem teneret.
 Hoc decus magna uirtute par-
 tum à maioribus, & annos ferè
 iam octingentos in hac natione
 conseruatū, sapientia & concor-
 dia principū: nolite nūc per dis-
 cordiam amittere, eaq̃ in re cū
 uestre glorię & tranquillitati, tū
 uero salutī orbis terrarū cōsulite.

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
Idē officium, principes & eos
qui præsunt Reipublicæ, maxi-
mè debere Deo statuere, ut com-
muni salutì omnibus uiribus
consulant. Hæc renuntianti, po-
pulus cum plausu acclamabat.
Nihil enim omnibus ordinibus
erat optatius, quàm eludi expe-
ctationem Gallorum, qui Imper-
rium sibi desponderāt. Itaq; au-
dito Caroli nomine, omnes una
uoce & consensu electionem ap-
probabant. Agunt gratias Deo
Opt. Max. primum quòd me-
tus ciuiliū bellorum sublatus
erat consensu suffragiorum: De-
inde, quod omnes iudicabant
diuinitus orbi terrarum saluta-
rem principem datum esse. Om-
nes iam tum ominabantur hu-
ius

HISTORIA.

ius Caroli uirtutem & felicitatem præsidio futuram toti Europæ: omnes uota faciebant, ut auspitia essent fausta & felicia. Secundum hæc, legati ipsius Caroli Moguntia euocantur: qui magno honore excepti, atq; in comitium introducti, certius ex ipsis Electoribus cognoscunt: Diui Maximiliani nepotem, cuius ipsi legatos agebant: cunctis suffragiis rite electum, & renuunciatum esse Romanorũ Imperatorem. Deinde adhibiti in consilium ab iisdem principibus consuluntur de gubernanda Imperij administratione: donec rebus in Hispania constitutis, Carolus in Germaniam ueniret. Nam ipso procul ab

I in sente

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
fente efficiendum erat, ut Ger-
mania tranquilla esset: neue Gal-
licę factiones, motus in Germa-
nia excitarent. Delectus est igitur
Casimirus Marchio Brande-
burgensis, qui legiones certis in
locis collocatas haberet in præ-
sidijs: & duceret exercitum, si
qua belli gerendi necessitas inci-
deret. Adiuncti sunt Electores
certi, quorum consilio utere-
tur. His rebus constitutis, legati
dimittuntur: quos discedentes
prosecuti sunt principes Electo-
res usq; Moguntiam. Inde Fran-
cofordiam reuersi, suos & ipsi
Legatos cum literis ad Carolū
mittunt: cuius legationis, Fri-
dericus Palatinus Rheni, prin-
cipem locum obtinebat. Inter-
eā

eà electionis nuntij magnis, di-
 urnis, nocturnisq̃ itineribus in
 Hispaniam contendunt: è qui-
 bus unus eximia celeritate cæ-
 teros anteuertens, nono die Bar-
 cinum (uulgo Barsellonam uo-
 cant) peruenit, ex eo quo Fran-
 cofordia profectus est: cumquē
 lætum exoptatumq̃ nuntium il-
 luc attulisset, à Rege, quē in cubi-
 culo manē adhuc quiescentē in-
 uenit: magno auri pondere do-
 natus est. Nec Fridericus Palati-
 nus longam in itinere moram fe-
 cit. Nam pridie Calend. Decem-
 bris eodem peruenit: cumq̃ ad
 urbem accederet Barsellonam,
 Rex cognito eius aduētū, ad tria
 fermē milliaria obuiā ei proces-
 sit. Legatis benignē & comiter
 I iiij exceptis

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
exceptis, in quibus oppidum intro-
ductis: literæ Regi ab Electori-
bus scriptæ redduntur. In li-
teris primum inerat commemoratio
benevolentiae Principum
erga Carolum, & officij. Cum
autem Imperia fato regantur,
narrabant diuinitus hanc ele-
ctionem gubernatam esse: ut suf-
fragiorum concordiam, & uniuersæ
Germaniæ uota consentien-
tia ostenderent: etsi ipsi etiam iu-
ditio suo de familia, de quibus ipsius
uirtute, neminem putarint ipsi
anteferendum fuisse. Huic ora-
tioni grauius scriptæ, adiecta
erat petitio: ut Imperium sine re-
cusatione acciperet: & constitu-
tis rebus in Hispania, maturet-
er in Germaniam. Carolus ac-
ceptis

ceptis & lectis literis, cum existimaret se quasi diuina uoce, tanto consensu totius Patriæ uocari: etsi uidebat quanta rerum moles sibi imponebatur: tamen & Deo obtemperandum, & patriam non destituendam esse censebat. Respondit autem Legatus per Mercurinum Oratorem: Huic enim summa laus eloquentiæ tribuebatur. Usus est igitur Mercurinus luculenta Oratione: atque huiusmodi uerba fecit. Iure lætatur Rex Carolus, cum beneuolentia, tum uerò etiam grauissimo iudicio summi Senatus, Germaniæ Principum: qui tam dubio tempore, Imperij gubernationem ipsi uni, tuto commendari censuerunt. Quid enim

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
aut gratius ei accidere potest:
quàm quod ab uniuersa Patria
seuerè amari intelligit: aut ho-
norificentius: quàm quod sapi-
entissimi principes tantam ipsi
uirtutem tribuunt: & quasi diu-
nantes, eam spem de ipsius fide
& felicitate conceperunt, nemi-
nem ut ad hoc Imperij fastigiū,
quàm ipsum, euehere maluerint.
Vicissim igitur & patriæ piete-
tem, & cognatis principibus be-
neuolentiã perpetuã pollicentur.
Deliberantem autem de Imper-
rio accipiendo diuersę curæ diu-
exercuerūt. Etsi enim magni ani-
mi est, nō deterreri mole rerum,
et magnitudine periculorū, quæ
uidetur impendere intuenti nūc
Italiã quę à Gallis tenetur, nunc
Tur-

HISTORIA.

Turcas denuntiantes bellū Pan-
 noniis: tamen cum uerè sit diui-
 na res gubernatio, nec nisi aspi-
 rante Deo, felix esse possit: con-
 stanter & religiose Imperia acci-
 pienda sunt. Hæc etiā Hispania
 etsi uires suas, quæ non sunt exi-
 guæ, ad societatem rerū gerenda-
 rum offert: tamen ipsum Regem
 domi, uelut in specula regni, assi-
 duum esse mallet. Sed è regione
 durū uidebatur: patrię opem ab
 ipso imploranti deesse. Mouit
 etiam animum gentilium decus:
 atq; honestum esse iudicat, aui et
 proauis exempla sequi. Et cum
 auus collapsas res rursus erexe-
 rit, cūq; huic familię potitæ hoc
 fastigio, tantæ accesserint opes:
 arbitratur diuinitus hanc famili-
 am

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
am ad Imperij defensionem uo-
cari. Postremò etiã principum
Electorum uotis & iudicio per-
mouetur, ut rem omnium diffi-
cilimam, Imperij gubernatio-
nem, suscipere minus recuset.
Tam multæ graues causæ cum
concurrerent: cumq; diuinitus
se uocari ad Imperium, Patriæ
consensu, statueret: tandem,
quòd felix faustumq; sit, Imper-
rium accipere Rex Carolus de-
creuit: et hanc uoluntatem suam
Dux Friderice à te exponi Ele-
ctoribus, & perferri in totam
Germaniam postulat. Princi-
pio uerò quòd Regum sapien-
tissimus Salomon unum optabat,
id ipse quoq; optat: cum huma-
na sapientia non sit par tantæ
guber-

gubernationi, ut Deus pectus & consilia ipsius in toga, & in armis regat: ac perficiat, ut Ecclesiae & toti generi humano, hæc ipsius gubernatio salutaris sit. Meminit Rex Carolus, ex hac ipsa Hispania duos principes ad Imperium uocatos esse, Traianum & Theodosium: quorum alter optimus appellatus est: alter non solum bonitate & armis Traiano par fuit, sed etiam hac laude excelluit, quòd uerè Deum coluit: ac perfecit, ut Euangelium latius propagaretur: & concordiam Ecclesiae, piè, diremptis dissidijs, constituit. Hi duo principes ex Hispania euocati, cum fuerint salutare orbi terrarum: lætatur omine, Horum exempla sibi

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
sibi proponet: & annumerari
laudatissimis Imperatoribus uo-
let. Summa uirtus maiorum fuit
in utraq; familia, Austriaca &
Hispanica: Horum similitudo
in Regis Caroli natura et indole
iam præclare lucet. Comitatur
autem felicitas cum cæteras uir-
tutes: tum uerò præcipuè pieta-
tem ergà Deum, quæ in rege Ca-
rolo eminet. Quare spes est eius
gubernationem faustã, felicem,
& salutarem fore orbì terrarũ: et
ut sit, omnes boni toto pectore
uota facere debent. Tu uerò dux
Friderice ito, & principibus Ele-
ctoribus gratias agito: quorum
cognouit eximiã ergà se beneuo-
lentiam esse: ac uoluntates eorũ
confirmato: et Imperatorem Ca-
rolum

solum petere dicit, ut ipsi tan-
 quàm custodes publicæ pacis,
 sua fide, concordia, uirtute, Ger-
 mania tranquillitatem tueantur:
 donec Imperator in Germaniam
 ueniet: qui quidem aduentum ma-
 turare quamprimum decreuit.
 Hæc cum Mercurinus dixisset,
 tota curia lætitiæ plena, regi Ca-
 rolo & Imperatori omnia fausta
 precabatur. Postea scriptæ sunt
 literæ ad Electores, in quibus
 Rex se Imperium accepisse profi-
 tetur: & de constituendo statu Im-
 perij, nihil sine consilio Electo-
 rum, facturum esse profitetur.
 Cõmemorat sibi beneuolentiam
 ipsorum iucundissimam esse: & uo-
 luntates eorum confirmat. Po-
 stremo pollicetur etiã breui se in
 Ger-

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
Germaniam ueturum esse. V
igitur sollicitis Electoribus quā
primum uoluntas Caroli Imper
ratoris significaretur, Frideri
cus Palatinus amplissimis mune
ribus ornatus, statim dimissus
est. Cæsar autem initio ueris ex
Hispania soluens traiecit in An
gliam, ubi à Rege Henrico O
ctauo, non solum comiter pro
ipsorum necessitudine & hospiti
tj iure: sed etiam splendidissimo
apparatu, exceptus est. Cumq̃
foedera inter duos Reges confir
mata essent, Anglus pollicitus
est, se Caroli coronationi inter
futurum esse, honoris ipsius cau
sa. Post paucos dies inde uenit
in Belgicū, ubi magna frequen
tia omnium ordinum, faustis
cum

HISTORIA.

eum omnibus excepit. Gratulantur reditum eo maiore ueneratione: quia iam uirum cernebant principem, qui in Hispaniam ante annos aliquot admodum adolescens profectus fuerat. Optant læta & felicia Imperij auspitia. Cōmoratur autem Rex Carolus aliquantisper in Belgico, tum ut ciuitatum suarum statum cognoscat: tum ut Angli aduentum expectet. Sed hunc facile Rex Franciscus perpulit, ne Carolum comitaretur: ac sibi Anglum nouis pactiōibus adiunxit, quæ deinde magnas rerum conuersiones attulerunt. Tandem igitur Aquisgranum uenit Rex Carolus, florem secum Burgundicæ & Belgicæ

K

gicæ

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
gicæ nobilitatis ducēs. Et quan-
quàm in oppido & uicinia graf-
fabatur lues pestilens, tamen ne
noui exempli autor esset, mutare
locum coronationis noluit. Ad-
uenienti obuiã processerunt Ele-
ctores, et ferè omnes reliqui Ger-
manicæ principes. Aderat & cœ-
tus sacerdotũ, Caroli magni mo-
nimenta gerens. Postero die, qui
fuit dies duodecimus mensis Oc-
tobris: coronatus est in eade ma-
iori Aquisgrani, ueteri ritu. Mo-
guntinus & Coloniensis induitũ
trabea ad arã adduxerunt. Dux
Palatinus orbis figurã præfere-
bat: Dux Saxonie ensẽ: Mar-
chio Brandeburgensis sceptrũ.
Treuirensis uerò more à maiori
bus accepto, Regem unxit. Hic
ad

ad aram iusiurandum prælectum
 est. Deinde corona à Moguntia-
 no & Coloniensi imposita. Po-
 stea tradita, sceptrū & ensis. His
 ceremonijs peractis, regium con-
 uuiū apparatus: in quo Electo-
 rum distributa sunt ministeria.
 Astat Mogūtinus codicillos &
 sigillum manu gestās: Marchio
 Brandeburgensis sceptrū: Regis
 Bohemici legatus pincernæ mu-
 nere fungitur. Palatinus dapife-
 ri. Interim in foro dux Saxoniae
 auenā equitibus distribuit. Af-
 satur & taurus integer, refertus
 altilibus omnis generis: unde pri-
 mū coronato regi Romanorum ap-
 ponitur ferculū. Post coronatio-
 nem Cæsar cū principibus Colo-
 niā uenit, ut de futuro conuentu

DE ELECT. ET CORON. CAROLI V.
colloquerentur: in quo de uete-
ri more post coronationem lex
de pace communi renouatur, &
de summa Reipublicæ delibera-
tur. Decretum est igitur, ut ad
Calendas Ianuarias indiceretur
conuentus Vuormatiæ. His
actis, & Carolus in Belgi-
cum redijt: & cæteri
principes in su-
as ditio-
nes
discesserunt.

Finis.

ECLOGA GEOR-

gij Sabini de Gallo ad Ticinum

Capto, Scripta ad magnifi-

cum uirum Stanislaum à

Lasco, Poloniæ

Baronem.

Lycidas, Aegon.

Accipe syluestri tenerum quod arundine car-
men

Lasce tuus cecinit frondente sub ilice uates,

Insubriæ tristem referens de clade querelam,

Quam duo pastores habuerunt: Italus Aegon

Et Lycidas huius notissimus incolæ terræ.

Illi ubi caprigenum pecus ad uada fluminis ambo

Compulerant, Lycidas prior est sic ore locutus:

Lycidas.

Edite Mantois quid agis pastoribus Aegon?

K iij Froth

ECLOGA DE GALLO

Frondentes inter salices ubi serpit Haeulus
Cinctus arundinibus creberq; palustribus uluis:
Nostra quid hic tondent Andinae rura capellae?

Aegon.

Exul ago ô Lycida, patrijsq; fugatus ab oris,
Herbiferos colles & florida pascua liqui:
In quibus argutas inflavit pastor auenas,
Qui patulae fagi sub tegmine lectus in umbra
Formosam docuit resonare Amarullida sylva.

Lycidas.

Quæ natale solum te uertere causa coëgit?
Dura ne pauperies: an mens non conscia recti?

Aegon.

Me neq; pauperies, ullum neq; crimen abegit:
Nam me faunigenis Melibœis gloriôr ortum.
Illic iura dabam pecorum legesq; magistris,
Tectaq; flauenti spaciôsâ mapalia culmo,

Centura

AD TICINVM CAPTO.

Centum clausa quibus stabant armenta tenebam.
Quin mihi cultus erat, plenusq; leguminis, hortus:
In quo præter olus, uescumq; papauer, habebam
Alliaq; , maluasq; , & odoriferum serpyllum.
Nec spirantis eram Boreæ uenturus ad arcton
Me fera monstra nisi patria de sede fugassent.

Lycidas.

Heu sortem indignã: sed quæ fera monstra fugarunt,
Teq; coegerunt patrios mutare penates?

Aegon.

Expeditam paucis, atq; ordine singula pandam,
Iniucunda licet mihi sint & acerba relatu.

Lycidas.

Incipe sed nobis ne fortè loquentibus æstu
Sit grauis: his mecum succede uirentibus umbris.
Arboris hic dense præbent umbracula frondes:
Lætãq; se uario tellus hic flore coronat.

K iij

Aegon.

ECLOGA DE GALLO

Aegon.

*Allegorica
descriptio
Gallie.* Est procul, obliquis ubi Sequana flexibus errat:
Regius, Hesperidum quo nullus amoenior: hortus
Utq; meus quondam mihi rettulit hospes Amyntas
Aurea uernanti surgunt ibi lilia campo:
Quæ (uelut Atlantis custos pomaria serpens)
Haud minor armigero seruat Iouis alite Gallus,
Crista rubens illi, pictæq; coloribus alæ:
Multum plaudit ouans quibus, elatusq; superbit.

Lycidas.

Ergo quid ille mali pastoribus attulit ales?

Aegon.

*Dux Me-
diolanen.* Martius extremis erat in confinibus horti
Anguis, ad Eridani uiridantes gramine ripas:
Insubriæ custos terræ, sinuosior illo
Angue, Lycaoniam qui circum elabitur arcton.
Gallus in hunc ardens odio (nam mutua semper
Cum colubris ineunt cristatæ bella uolucres)
Concipit horribilis iras: mox tollitur alis.

AD TICINVM CAPTO.

Huc, ubi nubifera prospectat ab alpe rubentem
Terga uolubilibus conuoluere nexibus anguem.
Eridani campos deuastat, agrosq; seraces
Ticinus uitreo quos lucidus amne pererrat.
Maturas segetes, resecandaq; farras colonis,
Florentesq; solo radicitus eruit herbas.
Dirus & in pecudes armenta; seuijt ales:
Velocem non cursus equum potuitue tueri
Cornea qua duro praefigitur ungula ferro:
Non potuere truces defendere cornua tauros.
Nec minus agricolas, armentorumq; magistros,
Vnguibus arripuit, rostroq; peremit acuto:
Tanta fuit rabies ac tanta ferocia Galli.

Lycidas.

Vos o montiuagi pastorum numina Panes,
Et nemorum colitis qui tesqua uirentia fauni:
Vos talem nostris terris auertite Gallum.

Aegon.

Tandem Vindelicis ex Alpib: aduolat istuc
Alituum regina, Ioui quae tela ministrat

ECLOGA DE GALLO

Hæc ubi funesta pastorum strage superbium
 Ad uada Ticini Gallum effendisset euntem:
 Ecce coloratas quatit atro fulmine pennas,
 Cristatamq; inuadit auem: contraria pugnae
 Gallus bella mouet totis conatibus ac ui.
 Horrida committunt ut iniqui prælia uenti,
 Alter ab occasu quando ruit, alter ab ortu:
 Luctantesq; fremunt, explosaq; fulmina torquent:
 Haud secus indomito concurrunt Marte uolucres:
 Quippe suis instant armis, & utring; fatigant
 Nunc se uulnificis rostris, nunc unguibus uncis:
 Donec ad extremum longo certamine Gallus
 Frangitur, amittens euulsas corpore plumas.
 Tunc aucta insigni uolucrum regina triumpho
 Subuolat, & crista Gallam plumisq; carentem
 Sistit ad Herculeas Gades, ubi maximus Heros
 Carolus Alcide uictricibus æmulus armis,
 Geryonis populos ac Betica regna gubernat.

Lycidas.

O Iouis optatam uobis, ac numinis instar
 Semper honorandam uolucrem pastoribus Aegon.
 Sublato æternam quæ reddidit alite pacem.
Aegon.

AD TICINVM CAPTO.

Aegon.

At mox ille redit Lycida, plumisq; renatis
 Prædam factus agit multo crudelior ales.
 Auxiliumq; ferens illi procul aduenit Vrus,
 Scutor indomitis bobus, quas Aesone natus
 Phafidos ad ripas iuga ferre coëgit aratri.
 Aduenit infrendens & acutis dentibus Vrsus:
 Infirmis uillis Vrsus, quo nulla ferarum
 Incolit Heluctiæ rigidas uiolentior Alpes.
 Tum uerò fugiunt omnes, laribusq; relictis
 Antra petunt, sese nemorumq; recessibus abdunt.
 Tum pater Eridanus taurino cornua uultu
 Muscosamq; caput flauentibus occultit undis:
 Cernere Ticinus nec tristia damna suorum
 Sustinet: ac trepida formidine Mincius horret,
 Mincius argutos qui flumine nutrit olores.
 Deniq; tum lugent affecti cladibus horti
 Auricomæ Sirenis, ubi redolentia spirant
 Arboris amittunt quæ nunquam citria florem.
 Ergo ubi iunxerunt se monstra ferocia Gallo,
 Ipse procul fugiens Cadmeæ pascua Mantus
 Desero, ne fiam crudeli præda uolucris.
 Exul & huc uenio rerum nunc omnium egenus,

Nova ex=
 peditio Gal=
 li in Ita=
 liam.

Vrus &
 ursus insi=
 gnia Hel=
 uetiorum.

Neapolis
 obsessa.

Tres

ECLOGA DE GALLO.

Tres nisi quod mecum macilentas duco capellas.

Lycidas.

Degimus hic inopem tecto sub paupere uitam:
Si libet, ô nostris succede penatibus Aegon.
Sunt mihi tosta domi non acribus oua fauillis,
Cerea uimineis seruataq; pruna canistris.
Et iam rore madent herbae, subituraq; noctis
Incipiunt altos operire crepuscula montes.

F I N I S.

EPIGRAMMA
de Principum discor-
dia.

MVtua discordes faciebant praelia turdi:
Acris et alitibus pugna duobus erat.
Vidit ut amborum praeo certamina Nisus,
Vnguibus ac rostro dilaniabat aues.
Sic modo dum faciunt discordes praelia reges:
Turcicus Europae diripit hostis opes.

MOGUNTIAE, IN
ædibus Iuonis Schœffer,

Anno

à partu uirgineo

M. D. XLIII.

M. D. XLIII

de p. m. m. m. m. m.

M. D. XLIII

1707

